

Громадська думка про правотворення

*/Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу
правової електронної інформації/*

2011 № 13

Шановні колеги!

Запрошуємо вас до співдружності в розробці нового періодичного видання, що має на меті оперативно відображати актуальні питання законотворення. Ваші відгуки і пропозиції просимо надсилати за електронною адресою: gdp@yandex.ua.

Громадська думка про правотворення

Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу
правової електронної інформації

Заснований у 2011 році

№ 13 2011

Засновники

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

О. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія

В. Горовий,

Н. Іванова (відповідальна за випуск), А. Чекмарьов,

А. Бергелська, С. Ємельянов

Адреса редакції:

НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна
gdpp@yandex.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2011

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ	3
АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС	6
НОВИНИ ЗАКОНОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ	17
ВІДГУКИ	24
Законопроект «Про вибори народних депутатів України»	24
Реформа житлово-комунальної сфери	28
Інше	31
ПРОГНОЗИ	38
КОМЕНТАРІ ЗАРУБІЖНИХ ЕКСПЕРТІВ	39
ДІАЛОГИ	40
ЩОДЕННИК БЛОГЕРА	43

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Незмінний порядок обчислення часу на території України

Прийнята 20 вересня Верховною Радою України Постанова (реєстр. № 8330) «Про зміну порядку обчислення часу на території України», якою пропонувалося встановити на території України час другого часового поясу з додаванням однієї години. Відмова від переведення годинників на зимовий час викликала багато негативних відгуків. Серед аргументів противників, зокрема, збільшення різниці в часі з ЄС, адже ЄС все ще переходить на зимовий і літній час. Тобто влітку різниця з деякими європейськими країнами (Польща, Німеччина тощо) становитиме 1 годину, а взимку – 2 години.

Проти рішення Верховної Ради про скасування «зимового» астрономічного часу виступали і вчені-астрономи, як і російські – свого часу вони протестували проти скасування переходу на зимовий час, так і українські. Заявлялося, що саме літній час не відповідає астрономічному, а зимовий збігається з київським сонячним (12 година дня настає, коли сонце в zenіті).

Протести виражали і авіакомпанії, адже внаслідок скасування літнього часу порушувався порядок перевезення людей і вантажів у Європу, правила перельотів і поставок товарів. Все це могло спричинити чималі витрати для авіакомпаній.

У процесі запальних дискусій у Верховній Раді був зареєстрований проект постанови № 9287-1, автор якого – народний депутат від Партії регіонів В. Колесніченко. Проектом пропонувалося встановити, що на території України діє час другого часового поясу міжнародної системи часових поясів протягом усього календарного року без переведення годин на зимовий і літній час. Потім з'явилося ще три альтернативні законопроекти щодо обчислення часу.

Отже, 18 жовтня депутати повернули Україні зимовий – астрономічний час. Своім рішенням депутати визнали такою, що втратила чинність, Постанову Верховної Ради України «Про зміну порядку обчислення часу на території України», і 30 жовтня країна таки має перейти на зимовий час. Тепер буде діяти постанова Кабінету Міністрів 1996 р., згідно з якою в останню неділю жовтня годинники в Україні переводяться на годину назад.

Ринок землі: бути чи не бути?

Верховна Рада внесла законопроект № 9001-1 «Про ринок земель» до порядку денного пленарного тижня з 1 по 4 листопада. Але Президент України В. Янукович вимагає від народних депутатів розглянути цей законопроект вже на поточному пленарному тижні. Свою вимогу глава держави передав через представника в парламенті Ю. Мірошниченка.

Відомо, що мораторій на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення діє до 1 січня 2012 р. і буде знятий за умови прийняття законів про державний земельний кадастр і ринок землі. Закон № 3613-VI «Про Державний земельний кадастр» був прийнятий 7 липня 2011 р. і набирає чинності з 1 січня 2012 р. Тепер необхідно прийняти Закон «Про ринок землі».

Слід зазначити, що в Комітеті з питань аграрної політики та земельних відносин станом на 18.10.2011 р. зареєстровано декілька законопроектів про ринок землі: проект закону про ринок земель № 9001 від 18.07.2011 р., ініціатор – народний депутат Г. Смітюх; проект № 9001-1 від 19.07.2011 р., ініціатор – Кабінет Міністрів України; проект постанови про прийняття за основу проекту Закону України про ринок земель № 9001-ІП від 27.09.2011 р., ініціатор – народний депутат Г. Калетник; проект закону про ринок земель № 9001-2 від 06.09.2011 р., ініціатор – народний депутат О. Ляшко.

Водночас Комітет Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин, 14, 15, 20 та 21 вересня 2011 р. розглянувши ці проекти Закону про ринок земель, рекомендував Верховній Раді України проект закону про ринок земель (№ 9001-1) прийняти за основу, а проекти Закону про ринок земель (№ 9001 та 9001-2) – відхилити.

Крім того, урядовий законопроект про ринок землі було проаналізовано науково-експертним управлінням парламенту та запропоновано відправити його на повторне перше читання.

Народний депутат України з фракції Партії регіонів, голова Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин Г. Калетник вважає, що законопроект про ринок землі в Україні в першому читанні буде прийнятий вже до кінця жовтня. Спрогнозувати, коли документ буде прийнятий остаточно, він не зміг, тому що, на його думку, до законопроекту треба буде вносити багато змін і поправок.

Закон про ринок земель треба прийняти якомога швидше, адже це допоможе створити чіткі правила гри в аграрній сфері і зупинити «тіньову приватизацію». Таку думку озвучили в Інформаційному агентстві RegioNews під час круглого столу «Ринок землі: за і проти» експерти аграрного сектору, представники профільних асоціацій, сільгоспвиробники. На переконання учасників круглого столу, головними противниками прийняття цього закону є латифундисти та їхні політичні найманці.

Експерти зійшлися на думці, що існуюче недосконале земельне законодавство сприяє розвитку «тіньової приватизації» та винищенню села.

Заступник голови Комітету Верховної Ради з питань аграрної політики та земельних відносин С. Терещук (фракція Народної партії) вважає, що необхідно поетапне введення ринку землі сільськогосподарського призначення.

Навпаки лідер партії «Фронт змін» А. Яценюк переконаний у необхідності продовження мораторію на відчуження земель сільськогосподарського призначення до повної інвентаризації земель та прийняття загальнодержавної програми соціально-економічного, екологічного і культурного розвитку сільських місцевостей. Мораторій на продаж землі, на його думку, повинен бути продовжений до 1 січня 2014 р.

Чи готові самі українці продавати свої земельні паї?

Зараз більшість селян здають свої ділянки в оренду. Майже дві третини з них не хочуть відмовлятися від такої практики, навіть якщо б у них з'явилася можливість продати землю. Якщо вірити соціологічним опитуванням, вільний ринок земель сільськогосподарського призначення українцям не потрібен. Згідно з результатами опитування Світового банку, 51,5 % населення України проти ринку землі. Ще 17,7 % населення нині проти, але згодні підтримати запровадження ринку землі при створенні належних умов.

Фермери вважають, що новий Закон про ринок землі може знищити фермерське господарство в Україні. Адже багато фермерів взяли землі в довгострокову оренду, вклали в неї гроші, побудували інфраструктуру. У законі про фермерське господарство їм дано право протягом 20 років викупувати цю землю. А з набранням чинності закону про ринок землі власники паїв можуть забрати з оренди свої ділянки, і фермери в результаті залишаться ні з чим. Адже викупити землю фермери наразі не в змозі. Крім того, в Україні поки не існує єдиної методології оцінки землі, а тому можливі спекуляції.

Тим часом спікер Верховної Ради України В. Литвин заявив, що Верховна Рада України не розглядатиме законопроект про ринок земель на цьому пленарному тижні тому, що в парламенті досі немає відповідного законопроекту з напрацюваннями профільного комітету.

Імовірний розвиток подій:

– ініціатива Президента невідкладно розглянути законопроект про ринок землі свідчить про те, що влада налаштована почати продаж землі з 1 січня;

– більшість кроків української влади за останні півтора роки не дають сподівань, що вона готова дослуховуватись до застережень експертів, представників опозиції та громадськості, а тому цілком імовірно, що проведення аграрної реформи та встановлення цивілізованих стосунків у сфері обігу земель сільськогосподарського призначення буде супроводжуватися акціями протесту, блокуванням трибун тощо.

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Ю. Половинчак, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

Судний день... України

Вирок Ю. Тимошенко, очевидно, матиме далекосяжні наслідки не лише для самої экс-прем'єра та для розстановки сил у вітчизняному політикумі, а і загалом для країни, принаймні основні зовнішньополітичні «камені спотикання» вже намічено. Як влада збирається їх обходити, та чим це обернеться для всіх нас – відповіді на це питання з нетерпінням чекатиме і Україна, і світ.

Нагадаємо, обвинувальний вирок – сім років позбавлення волі з подальшою заборонаю обіймати посади в органах державної влади, пов'язаних з виконанням організаційно-розпорядчих і адміністративно-господарських обов'язків, на строк три роки – оголосив 11 вересня головуєчий у справі суддя Р. Кіреєв. Суд також задовольнив цивільний позов НАК «Нафтогаз України», який вимагав від Ю. Тимошенко компенсації збитків, завданих компанії внаслідок підписання угод у січні 2009 р. в обсязі 1,516 млрд грн.

Коментуючи винесений вирок, Ю. Тимошенко заявила, що в Україні «повертається 37-й рік». Опозиція ж заявляє про готовність просити Євросоюз вдатися до санкцій щодо українських офіційних осіб, «прямо чи опосередковано» причетних до справи Ю. Тимошенко. «Ми пропонуватимемо йти білоруським шляхом: забороняти в'їзд, блокувати їхні рахунки. За нашою інформацією, наші проросійські високопосадовці свої гроші тримають у Європі. І цих грошей достатньо багато», – пообіцяв М. Томенко.

За кілька днів після оголошення чи не найрезонанснішого в історії незалежної України вироку, з'явилася інформація про те, що проти екс-прем'єрів Ю. Тимошенко та П. Лазаренка Службою безпеки України порушено нову кримінальну справу. Як оголосив начальник Головного слідчого управління СБУ І. Дерев'янка, «Тимошенко звинувачується в тому, що будучи президентом і фактичним власником корпорації ЄЕСУ за попередньою змовою з колишнім прем'єром П. Лазаренком вчинила замах на розтрату коштів державного бюджету в особливо великих розмірах шляхом покладання на Кабінет Міністрів зобов'язань приватної корпорації ЄЕСУ перед Міноборони Росії на суму 405 500 000 дол.»

Судячи з коментарів політиків, справа Ю. Тимошенко сколихнула Захід чи не більше, ніж співвітчизників екс-прем'єра. Реакція європейців – про світле інтеграційне майбутнє з якими розмірковували вітчизняні владці ще зовсім недавно – була цілком прогнозованою: Україна до останнього отримувала попередження про те, що результат судового розгляду може вплинути на європерспективи нашої держави.

Невдовзі по оголошенню вироку європейська співдружність оприлюднила заяву, в якій наголошується: рішення Печерського суду підтвердило факт використання судочинства для переслідування лідерів української опозиції. «Є ризик, що спосіб, яким в Україні ведуться справи над опозиціонерами та представниками колишнього уряду, може суттєво вплинути на двосторонні українсько-європейські стосунки, включно з ухваленням угоди про асоціацію, нашим політичним діалогом та співробітництвом загалом», – застерегла речниця верховного представника ЄС із закордонної політики М. Коціянчич.

Як уточнила верховний представник Євросоюзу з питань спільної зовнішньої політики і політики безпеки К. Аштон, ідеться про політичні фактори, що є визначальними для України щодо підписання угоди про асоціацію з ЄС. «Немає питань щодо технічної роботи. Але є політичний процес, який набуде чинності потім. І включатиме

схвалення угоди Радою ЄС і Європарламентом. Хоч би що сталося в Україні, це буде взято до уваги, і цього політичного процесу не уникнути», – сказала К. Аштон.

Стурбованість вироком екс-прем'єр-міністру Ю. Тимошенко як політично вмотивованим та вибірковим застосуванням верховенства права в Україні висловив Президент Європарламенту Є. Бузек. Він також озвучив «серйозні сумніви щодо справедливості, незалежності й прозорості суду» над Ю. Тимошенко.

Генеральний секретар Ради Європи Торбйорн Ягланд наголосив, що політичні рішення мають оцінюватися парламентом, а не судами. «У демократії судження про політичні рішення мають бути залишені парламенту та виборцям, а не судам», – так він прокоментував судовий вирок екс-прем'єру Ю. Тимошенко.

Загалом висловлювання брюссельських функціонерів були хоч і несхвальними, проте в міру стриманими і зводилися до сподівань на виправлення: висловлювалися надії на те, що до українського Кримінального кодексу будуть внесені поправки, а вердикт буде переглянутий під час апеляційного процесу. У протилежному випадку, застерігають єврочиновники, якщо не підписати, то ратифікувати угоду про асоціацію буде вкрай складно.

Якщо висловлювання офіційних осіб як-не-як втискуються у відносно стримані формулювання, то депутати Європарламенту та деякі представники національних властей висловлюються емоційніше і жорсткіше. «Якщо Ю. Тимошенко та інші будуть у в'язниці, навіть найуспішніша угода не матиме ефекту, тому що ніколи не пройде через Європарламент та інші парламенти», – роз'яснив, що саме стоїть за «політичними «застереженнями глава МЗС Чехії К. Шварценберг. Дійшло навіть до заклику відібрати в Україні статус господаря чемпіонату Європи з футболу 2012 р. Про таку ініціативу німецького депутата від правлячої партії Франка Штеффеля повідомили ЗМІ.

Прозвучало незадоволення і з інших напрямів: Вашингтон практично прямо вимагає звільнення «Тимошенко та інших політичних лідерів і представників колишнього уряду».

Зі Сходу теж заявляють про політизацію процесу – причому політизацію антиросійського характеру. Навряд чи хтось буде настільки наївним, щоб припускати, що Москва в унісон із Брюсселем стурбована долею Ю. Тимошенко як громадянина та опозиційного політика. Москву «процес, ініційований виключно з політичних мотивів», турбує лише в контексті непорушності «газових» домовленостей. «Оче-

видний антиросійський підтекст» МЗС сусідньої держави вбачає у тому, що экс-прем'єра засудили за «діючі та ніким не скасовані» угоди між ВАТ «Газпром» і НАК «Нафтогаз України». Очевидно, що російське керівництво дратує і той факт, що український кримінальний флер торкається і безпосередньо Кремля. «Майбутньому президенту Росії, напевно, не зовсім приємно, що він практично став співучасником економічного кримінального злочину», – відзначає заступник директора Агентства моделювання ситуацій О. Голобуцький.

Що ж, наскільки реалістичні плани скористатися обвинувальним вироком щодо «газової» справи як аргументу для обґрунтування незаконності існуючих контрактів – аж до анонсованого раніше українською стороною звернення до Стокгольмського арбітражу – покаже час. Проте припущення деяких російських експертів, що рішення Печерського суду навряд чи знайде розуміння у Швеції, видаються достатньо логічними. У принципі, найближчою перевіркою переконливості українських аргументів стане вже 18 жовтня, коли в Донецьку в рамках Регіонального економічного форуму зустрінуться і В. Янукович із Д. Медведевим, і М. Азаров з В. Путіним.

Поки що ж українській владі залишається демонструвати спокій. Так, В. Янукович визнав, що кримінальна справа проти Ю. Тимошенко перешкоджає євроінтеграції України та зазначив, що вона продемонструвала необхідність модернізації законодавства, зокрема Кримінально-процесуального кодексу і що в цьому напрямі ведеться робота. Також Президент наголосив, що рішення Печерського районного суду Києва, яким Тимошенко було засуджено до семи років позбавлення волі, є неостаточним. «Попереду ще Апеляційний суд і, безумовно, яке він ухвалить рішення й у рамках якого законодавства він буде ухвалювати таке рішення, це буде мати велике значення», – зауважив В. Янукович.

Проте міжнародні оцінки звучать уже сьогодні, та й наслідки – як зовнішньо-, так і внутрішньополітичні, слід враховувати вже сьогодні. За визначенням президента Аналітичного центру «Відкрита політика» І. Жданова, вирок Ю. Тимошенко ще раз засвідчив, що у справі «Янукович vs демократія в Україні» виграв Янукович, і програла демократія. Стало зрозуміло, що політичні опоненти нинішнього режиму легко можуть опинитися у в'язниці саме через власні політичні погляди й переконання.

Отже, у контексті «справи Тимошенко» цілком імовірним видається поступова консолідація опозиції навколо імені экс-прем'єра,

перетворення її (всупереч, чи, швидше, завдяки перебуванню за ґратами) на справді центральну політичну фігуру. І. Жданов прогнозує: чим більше давитиме влада на опозицію, тим більше опозиція стимулюватиметься до об'єднання і радикальних дій. Політолог не виключає, що опозиція навіть зможе досягти згоди щодо єдиного об'єднаного списку на вибори 2012 р.

Проте остаточні прогнози робити рано. «...Зараз все тільки починається. Цей вирок був очікуваний, тепер слід дивитися, яку стратегію подальших дій обере влада, яку – опозиція. Здатність опозиції певним чином реагувати на такі кроки покаже, чи спроможна вона хоч на щось», – зазначає заступник директора Агентства моделювання ситуацій О. Голобуцький.

У цьому контексті виникає питання ймовірності масових акцій протесту, які обіцяє опозиція, і яких – про це свідчать заходи безпеки на момент оголошення вироку – боялася влада. Охорона порядку навколо Печерського суду була покладена на півтори тисячі людей у формі (міліцію, внутрішні війська та «Беркут»); окружний адміністративний суд завбачливо наклав дводенний мораторій на масові акції в центрі столиці. Тим не менш, повністю уникнути заворушень під будівлею суду не вдалося – 11 жовтня тут відбулися бійки за участі правоохоронців, народних депутатів, яких так і не пустили до зали, і протестуючих.

Водночас впадає у вічі пасивність чи, можливо, деморалізованість як бютівців, так і опозиціонерів загалом. І хоча значна частина українського суспільства, за даними соціології, не сприймає цей вирок суду, вважає такі дії політичними репресіями, від зменшення довіри до влади і судової системи, до вуличних протестів – довгий шлях. І опозиціонери, як демонструють їхні сьогоднішні дії, до нього не готові. Вони так і не спромоглися організувати масштабні акції – розрахунки на осіннє загострення протестних настроїв не виправдалися, а «Плану Б» у опонентів влади, схоже, не було.

БЮТ, щоправда, обіцяє, що діятиме на юридичному, парламентському та міжнародному фронтах, проте найкраще справи розвиваються (для Тимошенко, але не для України) на останньому. Експерти погоджуються, що європейські перспективи України можуть бути поставлені під сумнів. «Даним рішенням суду Президент В. Янукович загнав себе у пастку, – вважає І. Жданов. – З одного боку, вирок не сприйматиме Росія, оскільки він дозволяє поставити під сумнів газовий договір України та Росії. З іншого боку, виникнуть проблеми з

укладенням договору про асоціацію, навіть якщо він буде парафований, то з ратифікацією буде складніше».

Директор Міжнародного інституту демократій, глава правління Центру соціологічних та політологічних досліджень «Соціомітр» С. Таран навіть не виключає, що для України цей вирок означатиме насамперед міжнародну ізоляцію української політичної еліти, а згодом і труднощі певних олігархів, наближених до влади, провадити свій бізнес на Заході.

Саме очевидністю небажання української політичної еліти повторити шлях своїх білоруських колег може бути пояснена та активність, з якою політологи обговорюють можливі варіанти виходу: для Тимошенко – із в'язниці, для влади – з іміджевого глухого кута, в який вона сам себе загнала. Не виключено, що найближчим часом буде декриміналізована стаття Кримінального кодексу, за якою засуджена Ю. Тимошенко, хоча зрозуміло, що вона за будь-яку ціну добиватиметься спростування своєї вини в судовому порядку – про свій намір оскаржити вирок у Європейському суді з прав людини український «в'язень номер один» уже заявила. Відкритий шлях і до апеляції в українських судах вищої інстанції. На цей шлях Україну підштовхує – доводиться використовувати такий малодипломатичний термін – і ЄС. «Має місце паралельний процес декриміналізації певної кількості статей Кримінального кодексу. Цей процес ще не закінчився, крім того, не розпочато процес апеляції. Я буду чітко за цим стежити, і ми все ще віримо, що рішення буде знайдено», – висловлює побажання, замасковане під сподівання, єврокомісар з питань розширення Ш. Фюле.

Водночас поки не очевидно, що Брюссель проявить у конкретних санкціях таку ж жорсткість, як і в заявах єврочиновників щодо України. Принаймні переговори про підписання угоди про асоціацію України з ЄС вирішено продовжувати з одночасним відтежуванням подальшого розвитку ситуації. Тож чи зможе лідер «Батьківщини» розраховувати, що за її свободу як усередині країни, так і за її межами, вестиметься реальна, а не декларативна боротьба, поки сказати важко. Упевненим сьогодні можна бути в одному: нашій країні потрібні відповідальні управлінці, а без політичних мучеників ми цілком зможемо обійтися.

Н. Іванова, канд. іст. наук, наук. співроб.

І знов про медичну реформу...

Медична реформа в Україні є складним соціально-економічним процесом, головною метою якого є поліпшення здоров'я населення, забезпечення рівного й справедливого доступу всіх членів суспільства до медичних послуг належної якості. Ні для кого не секрет, що на сьогодні ці питання залишаються невирішеними. За даними телефонного опитування «Медицина в Україні», проведеного Інститутом Горшеніна з 5 по 7 вересня 2011 р., більшість українців (80 %) незадоволені якістю медичного обслуговування, яке вони отримують. 43,3 % опитаних обрали варіант відповіді «повністю незадоволений», 39,7 % – «швидше незадоволений». Задоволені якістю медобслуговування лише 18,3 % респондентів.

При цьому переважна більшість опитаних громадян (93,3 %) вважає, що Україна потрібна реформа системи охорони здоров'я. На думку 4,3 % опитаних така реформа не потрібна, а 2,4 % важко відповісти на це питання. «Люди чекають від будь-яких реформ, щоб з них перестали брати гроші. От і все ставлення до медичної реформи: не йдеться про те, як саме змінити систему охорони здоров'я, які закони прийняти, які проекти запустити, все це їх не цікавить. Їм важливий результат, щоб якість медобслуговування було на рівні», – вважає директор департаменту комунікацій Інституту Горшеніна В. Застава.

Реалізація реформи передбачає прийняття пакета нормативних документів, зокрема з 1 січня 2012 р. набере чинності Закон України «Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги». Також у першому читанні парламент ухвалив законопроект про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я. Реалізація пілотних проектів реформування системи охорони здоров'я розпочалася в трьох областях – Вінницькій, Дніпропетровській області та в місті Києві. Упродовж 2012–2014 рр. реформу буде впроваджено на практиці в зазначених регіонах, а вже потім з огляду на результати її планується поширити на всю країну.

Проект закону передбачає створення на базі існуючої мережі закладів охорони здоров'я структурованої за видами медичної допомоги системи медичного обслуговування шляхом відокремлення (або об'єднання) закладів охорони здоров'я, які задовольняють потреби

населення в первинній, вторинній, третинній та екстреній медичній допомозі.

Як розповів президент Всеукраїнської ради захисту прав та безпеки пацієнтів В. Сердюк, первинна допомога – це амбулаторії з лікарями загальної практики. Тут консульгують хворих, діагностують, лікують найпоширеніші хвороби, травми, отруєння, патологічні та фізіологічні стани, надаватимуть невідкладну допомогу при гострих, але незагрозливих розладах, проводитимуть профілактику захворювань, скеровуватимуть на вторинну чи третинну допомогу. Фінансуватися вони будуть «на рівні районного бюджету». Жодних інших змін на цьому етапі не передбачено, як і додаткового фінансування реформи загалом.

На вторинному рівні передбачено створення госпітальних округів, з метою підвищення ефективності роботи лікарень. Проте в документі не прописано механізм її забезпечення. За словами В. Сердюка, така проміжна чиновницька ланка, як округи, перебуває на жалюгідному рівні фінансування медицини, а отже, незрозуміло яким чином це може допомогти хворим.

Третинна (високоспеціалізована) медична допомога, згідно зі ст. 5, це вид медичної допомоги, що надається в амбулаторних або стаціонарних умовах в плановому порядку або екстрених випадках із застосуванням високотехнологічного обладнання та/або високоспеціалізованих медичних процедур високої складності. Здивування, на думку В. Сердюка, викликає те, що «високотехнологічне обладнання, високоспеціалізовані медичні процедури високої складності» передбачаються лише на цьому етапі.

Щодо екстреної допомоги, то реформа передбачає створення в кожному регіоні центрів екстреної допомоги та медицини катастроф із мережею відділень і пунктів тимчасового базування виїзних бригад швидкої допомоги, станцій, підстанцій. І з нормативом прибуття до пацієнта не більше ніж за 20 хвилин.

Важливим моментом, на думку президента Всеукраїнської ради захисту прав та безпеки пацієнтів, є те, що «реформатори й словом не проходилися, що на всіх чотирьох рівнях допомоги ті центри будуть оснащуватися потрібним обладнанням, забезпечуватися медикаментами. Ось скажіть, що вона змінює, якщо хворим доведеться й надалі лягати нехай і не в лікарні, а в оті центри, але зі своїми ліками, постільлю, харчами? І їм лікуватимуть антибіотиками бронхіти, пневмонії, не бачачи, що там уже рак легенів третьої, а то

й четвертої стадії? Бо в закладі вторинної меддопомоги не буде чим це виявити».

У медичній реформі значна увага приділяється розвитку первинної допомоги на засадах сімейної медицини. У згаданих вище чотирьох регіонах України вже відкриваються сімейні амбулаторії, проте для повноцінного запуску країні потрібні 25–30 тис. спеціалістів та всі необхідні умови для нормальної роботи.

Заступник начальника управління лікувально-профілактичної допомоги, начальник відділу профілактики та первинної медико-санітарної допомоги Департаменту лікувально-профілактичної допомоги Міністерства охорони здоров'я України К. Надутий відзначив, що табличка на дверях із написом «лікар загальної практики – сімейний лікар» не завжди відповідає змісту, який ми очікуємо, заходячи туди. «По-перше, там не з'явилося необхідне обладнання, і він нічим не відрізняється від кабінету терапевта, де немає нічого, крім тонометра. Дещо краща ситуація в сільській місцевості, там де лишилися амбулаторії зі всім знаряддям для надання первинної допомоги. У місті ж навчені лікарі є, але вони не в змозі виконувати свої функції, тому що їм не надана така можливість. По-друге, цей лікар невмотивований на збереження здоров'я пацієнта, його доходи дуже низькі на сьогодні, незалежно від того, добре він лікує чи ні. Лікар загальної практики за кордоном, у Білорусі та в Росії, отримує в декілька разів більшу платню. Тому у нас спостерігається дуже великий відтік кадрів. Таким чином, ми не можемо сказати, що такий лікар відповідає тим очікуванням, які є у пацієнта.

Треба навчити лікаря, надати все необхідне обладнання та можливість реалізувати те, чому його навчили, а також він має бути фінансово вмотивований працювати більше та краще для збереження здоров'я. Він також має бути вмотивований на те, щоб його пацієнт не хворів та більше не потрапляв до кабінету лікаря. На сьогодні таких відмінностей немає, лікар отримує оклад та надбавки за сумісництво тощо».

«Сімейний лікар не заміняє вузьких спеціалістів, він тільки повинен якісно, професійно оглянути та вирішити, на якому етапі він повинен передати його до такого спеціаліста. При цьому він не залишає пацієнта без нагляду, а контролює його лікування. Коли пацієнт повертається зі вторинної ланки, то сімейний лікар має вести його долікування та реабілітацію, якій у нас приділено мало уваги, особливо щодо людей похилого віку, в яких багато хронічних захворю-

вань і є ризик рецидивів», зазначила секретар Асоціації сімейних лікарів міста Києва та Київської області Л. Матвієць.

В. Сердюк у свою чергу вважає, що сімейну медицину дійсно потрібно впроваджувати, але в спосіб, коли в ментальності людини цей лікар буде сприйматися як самодостатній лікар, який дійсно нам допоможе, врятує від зайвого КТ, МРТ та додаткових витрат. Треба з чогось почати, запровадити одного, двох чи трьох, а не сто лікарів по Києву. Спочатку треба продемонструвати, що цей лікар дійсно має оснащення, не боїться ні дітей, ні дорослих. І тільки після того, можливо, через 2–3 роки люди повірять і стежина повернеться в другу сторону. На його думку, заганяти людей в умови, які зараз пропонуються, – це просто дискредитація всього.

«Потрібна система відповідальності, про яку жодного слова не сказано. Крім цього, особливий інструмент сімейного лікаря, якщо вже людина захворіла, – це доступні ліки. Сімдесят відсотків людей вважають, що вони вже не можуть їх оплачувати. І якщо ти звернешся до сімейного лікаря, то отримуєш у нього рецепт на безкоштовні ліки, тоді це стане ще одним дієвим інструментом», зазначив президент Всеукраїнської ради захисту прав та безпеки пацієнтів.

Крім формалізації рівнів, реформою впроваджується інший підхід до фінансування. За словами міністра охорони здоров'я України О. Аніщенка, «первинка» фінансуватиметься з міських та районних бюджетів. А вторинний, третинний рівні й екстрена медична допомога – оплачуватимуться з обласного бюджету. Це дасть змогу ввести принцип єдиного медичного простору, коли на надання медичної допомоги не будуть впливати адміністративні кордони.

Актуальним залишається питання переходу до соціального медичного страхування, що в свою чергу потребує реформ у бюджетній моделі фінансування охорони здоров'я України. МОЗ уже розробив законопроект щодо медичного страхування. Існує ще декілька законопроектів про страхування, зокрема аналогічний проект, яким займається Міністерство соціальної політики. О. Аніщенко висловив надію, що наступного року парламент прийме остаточний варіант. «Потім два-три роки буде відбуватися акумуляція коштів для створення бюджету для “страховки”, і, починаючи з 2015–2016 р., ця система почне працювати».

Згідно з проектом закону про обов'язкове медичне страхування, розробленому Міністерством охорони здоров'я, населення поділене на категорії, кожна з яких має свого страхувальника – це роботодавці,

місцеві органи виконавчої влади, Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, центральні органи виконавчої влади. Так, страхувальником непрацюючих осіб, які доглядають за дитиною, інвалідів, пенсіонерів, дітей до 18 років та інших категорій виступають місцеві органи виконавчої влади.

Директор страхового товариства «Іллічівське» Ю. Гришан вважає, що реформа системи охорони здоров'я, як показав досвід провідних країн, неможлива без впровадження системи обов'язкового медичного страхування (ОМС) та подальшого розвитку добровільного медичного страхування (ДМС). Він висловив думку, що всі оприлюднені проекти Міністерства охорони здоров'я щодо впровадження ОМС і пілотний проект реформи в чотирьох областях – це, безсумнівно, крок вперед у справі реформування охорони здоров'я, але це тільки напівзаходи в питаннях створення її життєздатності. Ю. Гришан зазначив, що оприлюднені проекти не передбачають створення інституту контролю за якістю послуг і ціноутворення, інституту податкового стимулювання, інституту відповідальності учасників процесу охорони здоров'я.

«Створення умов для максимально можливого саморегулювання медичної галузі шляхом використання ринкових механізмів, використання законів конкуренції, приватизація лікувально-профілактичних закладів, забезпечення державного контролю за медичними послугами – це ті питання, які повинна вирішити Україна з метою впровадження ефективної системи ОМС», – підкреслив директор СТ «Іллічівське». За словами експерта, сьогодні частина ДМС у загальному обсязі бюджетного фінансування системи охорони здоров'я становить не більше 2 %, у той час як в європейських країнах – від 5 % до 20 %. ДМС може і повинно бути використано державою як додатковий, істотний канал для збільшення фінансування медичної галузі.

Перспективи запровадження в Україні страхової медицини прокоментував лідер КПУ П. Симоненко. За його словами, «її головний принцип: є гроші – лікуєшся, ні – вмираєш. Страхова медицина можлива тільки тоді, коли в країні буде створена система гарантованого надання безоплатної медичної допомоги всім категоріям громадян».

Підсумовуючи, варто наголосити, що експерти акцентують увагу на тому, що в реформі основна увага приділена вдосконаленню організації лікувально-діагностичних заходів та надання невідкладної допомоги, а не профілактиці та збереженню здоров'я. Крім того, у суспільстві реформи як завжди зустрічають із великою засторогою. Як відомо, у Дніпродзержинську відбувся мітинг проти реформи охо-

рони здоров'я. Мітингувальники виступали проти передачі лікарень в область.

Отже, процес реформування охорони здоров'я – галузі яка має складну структуру та діяльність, пов'язану із найціннішим – життям людини, є непростим та таким, що потребуватиме значної уваги та відповідального ставлення законодавця та всіх інших учасників цього процесу. Важливим питанням є створення системи стимулів для місцевих адміністрацій, для головних лікарів та менеджерів усередині медичних установ і для кожного окремого лікаря.

НОВИНИ ЗАКОНОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Президент України В. Янукович підписав Закон «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно предотвращения фальсификации лекарственных средств» № 3718-VI, которым устанавливается уголовная ответственность за фальсификацию лекарственных средств и оборот фальшивых лекарственных средств.

Документом, в частности, вносятся изменения в Уголовный кодекс, который дополнен новой статьей «Фальсификация лекарственных средств или оборот фальсифицированных лекарственных средств».

Данная статья устанавливает: умышленное изготовление фальсифицированных лекарственных средств, а также приобретение, перевозка, пересылка или хранение с целью сбыта, либо сбыт заведомо фальсифицированных лекарственных средств, если такие действия создали угрозу для жизни или здоровья лицу, или совершены в особо крупных размерах, карается штрафом в размере от 1 тыс. до 2 тыс. необлагаемых налогом минимумов доходов граждан, или ограничением свободы на срок до трех лет или лишением свободы на тот же срок с конфискацией фальсифицированных лекарственных средств, сырья и оборудования для их изготовления.

Закон устанавливает, что те же действия, совершенные повторно или по предварительному сговору группой лиц, либо в особо крупных размерах, а также производство фальсифицированных лекарственных средств карается лишением свободы на срок от трех до пяти лет с конфискацией фальсифицированных лекарственных средств, сырья и оборудования для их изготовления.

Согласно закону, действия, повлекшие за собой смерть лица или другие тяжелые последствия, караются лишением свободы на срок от пяти до 10 лет с конфискацией фальсифицированной продукции.

Контроль за качеством лекарственных средств и условиями их производства, согласно закону, осуществляется центральным органом исполнительной власти по лекарственным средствам и подчиненными ему территориальными органами исполнительной власти по лекарственным средствам в соответствии с законом.

Закон устанавливает, что центральный орган исполнительной власти по лекарственным средствам возглавляет руководитель, который по должности является главным государственным инспектором Украины по лекарственным средствам. Руководитель этого центрального органа имеет двух заместителей, в том числе, одного первого, которые по должности являются заместителями главного государственного инспектора Украины по лекарственным средствам (*За подделку лекарств будут сажать на 10 лет // TopMedia (http://topmedia.com.ua). – 2011. – 12.10).*

Президент Украины В. Янукович подписал Закон Украины № 3739-VI «О противодействии торговле людьми». В Законе определены основные направления реализации государственной политики, направленной на противодействие торговле людьми; полномочия органов исполнительной власти во время осуществления мероприятий по противодействию торговле людьми; механизм предотвращения торговли людьми, борьбы с ней, предоставления помощи и защиты пострадавшим лицам.

Также закон определяет права пострадавших от торговли людьми лиц, которые обратились за помощью; принципы международного сотрудничества в сфере противодействия торговле людьми.

Предусмотрено ужесточение ответственности за правонарушения, связанные с торговлей людьми.

В частности, зарубежные дипломатические учреждения Украины в случае необходимости обеспечивают граждан Украины соответствующими документами для возвращения в Украину, оказывают необходимую консультативную и правовую помощь и принимают необходимые меры по их возвращению в Украину.

В случае отсутствия у граждан Украины, пострадавших от торговли людьми, средств для возвращения в Украину, зарубежные

дипломатические учреждения Украины способствуют возвращению их в Украину.

Также определена процедура репатриации иностранцев и лиц без гражданства, пострадавших от торговли людьми.

В законе определены специальные принципы противодействия торговле детьми. В случае выявления в Украине ребенка, который пострадал от торговли детьми и является иностранцем или лицом без гражданства, в установленном порядке принимается одно из таких решений: возвращение ребенка в страну происхождения; оставление ребенка в Украине.

Ребенок, который пострадал от торговли детьми, подлежит оставлению в Украине в случае невозможности его возвращения в страну происхождения и при наличии условий для интеграции ребенка в Украине в части обеспечения его права на здравоохранение, образование, социальную защиту.

При решении вопроса о возвращении или оставлении ребенка следует учитывать мнение ребенка, принимая во внимание возраст, физическое, интеллектуальное развитие и интересы ребенка.

Ребенок, который пострадал от торговли детьми, не возвращается в страну происхождения, если есть признаки того, что такое возвращение ставит под угрозу его безопасность и не отвечает его интересам (*Янукович подписал закон о противодействии торговле людьми // TopMedia (<http://topmedia.com.ua>). – 2011. – 12.10*).

Министерство социальной политики разработало законопроект о профессиональном развитии работников на производстве.

Согласно законопроекту, организация профессиональной учебы работников на производстве осуществляется работодателями с учетом потребностей собственной хозяйственной или другой деятельности. Профессиональная учеба работников осуществляется непосредственно на производстве и на договорной основе в профессионально-технических и высших учебных заведениях.

Работодатель может создать отдельное подразделение по вопросам профессиональной учебы работников или возложить функции по организации такой учебы на соответствующих специалистов.

Размер оплаты труда лиц, которые привлекаются к учебе работников, определяется в договоре о предоставлении образовательных услуг и не должен быть меньше, чем размер ставок почасовой оплаты

труда работников всех отраслей экономики за проведение учебных занятий. Инструкторы могут быть освобождены от выполнения основной работы с сохранением за ними средней заработной платы и места работы (должности) в случае проведения занятий с рабочими-учениками в группах в составе пяти и больше лиц.

Законопроект предусматривает также, что работодатели могут проводить аттестацию работников. Категории работников, которые подлежат аттестации, периодичность ее проведения определяются коллективным договором. Она проводится не чаще чем один раз в три года.

Аттестации не подлежат работники, которые отработали на соответствующей должности меньше года, беременные, лица, которые осуществляют уход за ребенком в возрасте до трех лет или ребенком-инвалидом, одинокие матери, которые имеют детей в возрасте до 14 лет, несовершеннолетние лица, работающие по совместительству.

С целью определения соответствия профессионально-квалификационного уровня работников требованиям профессиональных стандартов внедряется добровольная сертификация.

Финансирование профессионального развития работников осуществляется работодателем за счет собственных средств и других источников. Профессиональная учеба работника может осуществляться по его желанию за счет собственных средств или средств других физических или юридических лиц (*Работодатели будут учить и экзаменовать работников // TopMedia (<http://topmedia.com.ua>). – 2011. – 7.10).*

Министерство экологии и природных ресурсов готовит законопроект о запрете ввоза в Украину бытовых моющих средств, содержащих фосфаты.

Об этом сообщил глава ведомства Н. Злочевский. Специалисты прогнозируют, что это приведет к резкому скачку цен на бытовую химию.

«Ни одно очистное сооружение водоканалов по всей стране не способно удалять эти фосфаты, когда они попадают в воду. Вот откуда появляется цветение воды, появляются непонятного происхождения водоросли и вот откуда появляются в воде новые заболевания», – подчеркнул министр.

Проблема фосфатов в бытовой химии, которые затем попадают в очистные сооружения, для нашей страны не нова. Еще в сентябре 2008 г. в Верховной Раде было зарегистрировано постановление о разработке Общегосударственной программы по уменьшению и постепенному прекращению использования в Украине моющих средств на основе фосфатов.

Автор документа депутат И. Лысов акцентировал внимание на том, что «большинство моющих средств, реализуемых на потребительском рынке Украины, а их объем, по данным экспертов, составляет 350–450 тыс. т в год, содержат максимальное количество фосфатных соединений. Эта цифра с каждым годом растет, хотя в Украине отсутствует реальный статистический учет объемов производства, использования, импорта и экспорта моющих средств вообще. Из них половина попадает на рынок Украины нелегальным путем».

При этом основная часть этих фосфатов, наконец, попадает через сточные воды на очистные сооружения. А учитывая, что большинство канализационных сетей и сооружений в стране вводились в эксплуатацию с соответствующими расчетами нагрузок еще в советское время, основной объем этих соединений, не задерживаясь, попадает сразу в открытые водоемы.

«По данным экспертов, около 60 % общего фосфора, содержащегося в моющих средствах на основе фосфатов, попадает с канализационными сточными водами в водоемы. Это вызывает интенсивное размножение сине-зеленых водорослей, что приводит к резкому снижению содержания растворенного кислорода, что, в свою очередь, способствует повышению эвтрофикации (цветение) водоемов и приводит к мору рыбы и «отмиранию водоемов», – отмечается в пояснительной записке к документу (*Стиральный порошок и моющие средства резко подорожают // Утро-Украина (<http://www.utro.ua>). – 2011. – 14.10.*)

Министерство юстиции Украины доработало с учетом рекомендаций Венецианской комиссии проект закона о выборах народных депутатов. Об этом сообщил министр юстиции Украины А. Лавринович.

По его словам, отредактированный текст документа, в котором учли все поправки экспертов, кроме двух, которые противоречат Конституции Украины, был передан в Венецианскую комиссию.

Вывод о законопроекте будет утвержден на заседании Венецианской комиссии, которое состоится 14–15 октября (*Минюст внес поправки в законопроект о выборах // TopMedia (<http://topmedia.com.ua>). – 2011. – 10.10*).

Кабинет Министров Украины внес изменения в Правила дорожного движения Украины с целью приведения их в соответствие с Законом «О дорожном движении»

Согласно постановлению правительства № 1029 от 26 сентября 2011 г., водитель не обязан иметь при себе талон, который прилагался к правам, не нужна доверенность на вождение автомобиля, достаточно лишь прав и техпаспорта. Из ПДД исключены упоминания о дорожных листах и документации на груз.

Расширено определение мопеда: отныне это двухколесное транспортное средство не только с двигателем объемом до 50 куб. см, но и с электродвигателем мощностью до 4 кВт. Водитель мопеда, как и водитель мотоцикла, обязан ездить в застегнутом шлеме.

Водитель должен предъявлять документы, а не передавать их инспектору ГАИ, как требовалось ранее. Согласно новой редакции, инспектор может провести проверку технического состояния транспортного средства с помощью специальных приспособлений.

Существенно упрощаются действия водителей в случае легких ДТП при условии наличия страховки, отсутствия травмированных, пьяных за рулем и составлении совместного сообщения об аварии по образцу Моторнотранспортного страхового бюро Украины.

Согласно нововведениям, необходимо сбрасывать скорость до 40 км/ч возле неподвижного транспортного средства на обочине с включенным проблесковым маячком синего цвета. Также повышается до 21 года возрастной ценз водителей автобусов, трамваев и троллейбусов.

В новой редакции вводится европейская категоризация транспортных средств, а также ряд других изменений (*Кабмин внес изменения в Правила дорожного движения // TopMedia (<http://top-media.com.ua>). – 2011. – 12.10*).

На заседании Кабинета Министров одобрен законопроект «О внутренней торговле», в котором, в частности, отдельной

статьей впервые определены особенности работы интернет-магазинов.

Согласно новой статье предприниматель должен будет иметь офисное помещение, в котором он будет осуществлять оформление и хранение документов, связанных с хозяйственной деятельностью (в том числе по купле-продаже товаров).

Также предпринимателей обяжут предоставлять покупателям информацию об их наименовании, местонахождении, сведения о государственной регистрации, наличие патента или лицензии, товары и условия договора купли-продажи путем ее размещения в каталогах, буклетах, проспектах, информационных сетях, в частности, сети Интернет.

Данный законопроект находится на доработке в Кабмине перед подачей на рассмотрение в Верховную Раду Украины (***Кабмин хочет упорядочить работу интернет-магазинов в Украине // Корреспондент.net (http://korrespondent.net). – 2011. – 13.10).***

Конституционный Суд Украины признал неконституционным положение Закона «О милиции», которым правоохранителям предоставлено право задерживать лиц, проявивших неповиновение требованиям правоохранителей, до рассмотрения дела в суде.

Из анализа действующего законодательства следует, что на законодательном уровне влияние, которое проявляется в форме неповиновения и злостного неповиновения, не отождествляется. Поскольку неповиновение законному требованию сотрудника милиции Кодекс не квалифицирует как административное правонарушение, Конституционный Суд Украины считает оспариваемое положение абз. 6 п. 5 ч. 1 ст. 11 Закона Украины «О милиции» противоречащим ст. 8 Конституции Украины.

Конституционный Суд ссылается на свое предыдущее решение от 29 июня 2010 г., согласно которому «задержание в любом случае не может быть признано обоснованным, если деяния, которые инкриминируются задержанному, на время их совершения не могли расцениваться или не признавались законом как правонарушение» (***В Украине милиция не может задержать за неповиновение // TopMedia (http://topmedia.com.ua). – 2011. – 13.10).***

Лідер політичної партії «Фронт змін» А. Яценюк вніс до Верховної Ради законопроект щодо порядку організації та здійснення валютнообмінних операцій. Ним передбачено, що валютнообмінні операції до 80 000 грн здійснюються без пред'явлення документа, що посвідчує особу, а понад цю суму – лише з пред'явленням документа, але без його ксерокопіювання.

У пояснювальній записці до законопроекту зазначається, що постанова № 278 НБУ від 11 серпня 2011 р., яка передбачає обов'язковість пред'явлення документа при обміні валюти, суперечить положенням Конституції та законів України в частині незаконного збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди (*Арсеній Яценюк вимагає законодавчо заборонити НБУ приймати свавільні рішення у сфері валютнообмінних операцій // «Рупор Житомира» (<http://ruporzt.com.ua>). – 2011. – 10.10).*

ВІДГУКИ

Законопроект «Про вибори народних депутатів України»

Народні депутати України продовжують проводити бурхливі дискусії щодо законопроекту «Про вибори народних депутатів».

У президентському варіанті законопроекту збільшується прохідний бар'єр з 3 до 5 %, у бюлетені скасовується пункт «Не підтримую жодного кандидата», забороняється участь блоків, а виборча система стає пропорційно-мажоритарною. Ці та інші норми розкритикувала Венеційська комісія. Днями Міністерство юстиції повторно передало проект, у якому враховано зауваження на розгляд комісії.

Крім того, на сайті Верховної Ради оприлюднено текст законопроекту «Про вибори народних депутатів України» № 9265-1 від 10 жовтня 2011 р. від парламентської більшості. Відповідно до вимог Регламенту Верховної Ради його визначено як альтернативний до законопроекту народних депутатів від «Нашої України», оскільки останній був запропонований раніше. Варто зауважити, що документ, ініційований парламентською більшістю, повністю дублює аналогічний президентський проект закону. Автори законопроекту – голова фрак-

ції Партії регіонів О. Єфремов, голова фракції Народної партії у ВР І. Шаров, голова депутатської групи «Реформи заради майбутнього» І. Рибаків, народні депутати від ПР В. Олійник і О. Козуб, віце-спікер ВР, нардеп від КПУ А. Мартинюк. Відмова Президента від авторства законопроекту була несподіваною для багатьох парламентаріїв, проте Президент заявив про те, що «прийняв пропозицію Голови Верховної Ради В. Литвина, щоб подальша робота над законопроектом йшла в парламенті, і погоджений законопроект виносився лідерами депутатських фракцій». Проте під час розгляду та схвалення висновку венеціанської комісії та Бюро демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ за законопроектом, було зазначено, що Венеціанська комісія має певні зауваження до цього законопроекту, але вважає дуже позитивним той факт, що Президент України, діючи в рамках демократичних традицій, не скористався своїм правом законодавчої ініціативи, а доручив Міністерству юстиції передати його на розгляд народних депутатів України.

Напередодні народні депутати відхилили ряд опозиційних альтернативних законопроектів про вибори. Проте до парламенту знову подано проект закону від меншості, головним нововведенням якого є зниження прохідного бар'єру з 3 % до 1 %. Також документ передбачає збереження існуючої пропорційної виборчої системи із закритими партійними списками і долучає до виборів блоки політичних партій. Ще однією пропозицією є зменшення часу голосування: передбачається, що воно має проводитися до 20.00, а не до 22.00, як це передбачено діючим законодавством. Авторами документа є представники «Нашої України – Народної самооборони» (О. Чорноволенко, В. Коваль і Б. Тарасюк).

Д. Ковриженко, експерт Лабораторії законодавчих ініціатив (про законопроект від більшості): «Коли засідала робоча група, Венеціанська комісія вказувала, що критерій утворення виборчих округів законопроектом не визначається. Це дає змогу штучно нарізати округу в інтересах деяких політичних сил і кандидатів. Лавринович сказав, що нібито буде прийнятий окремий закон про територіальну організацію виборів, але чи буде він прийнятий узагалі – невідомо.

Передбачається і така хитра процедура, яка в законопроекті називається “голосування зі зміною місця голосування, без зміни виборчої адреси”. Суть – ті ж самі відкріпні посвідчення. Тільки ті видавалися під чітким контролем, нині будуть видаватися органами ведення державного реєстру виборців, і там ніякого контролю немає. Цілком

можливо, що на наступних виборах нас очікує багато автобусів з виборцями різних округів, які будуть кудись мігрувати. Закладено також механізм, який дозволяє голосувати за одного й того ж виборця на кількох дільницях».

В. Литвин, спікер Верховної Ради (про законопроект від більшості): «Виборче законодавство майже ніколи не влаштовує всіх, тому що це концентрація політики, а відтак Верховна Рада повинна розібратися і ретельно вивчити запропонований законопроект. Для мене ключовим є не сам закон, оскільки довершених виборчих законів не буває, а демократична процедура проведення виборчої кампанії, прозорі вибори і об'єктивний підрахунок голосів».

В. Коваль, народний депутат, НУ – НС (про опозиційний законопроект): «Я считаю, что это самая лучшая избирательная система, которая может быть в Украине на сегодняшний день. Мы сознательно понижаем барьер, чтобы дать возможность вновь созданным политическим силам попробовать побороться за власть. Нужно дать немного продохнуть политическим партиям, которые находятся в условиях тотального невосприятия. Оснований надеяться, что будет поддержан наш альтернативный законопроект, конечно, нет. Но мы хотим предоставить свой документ, чтобы он получил возможность побороться в сессионном зале».

І. Кириленко, глава фракції «БЮТ – Батьківщина» (про законопроект від більшості): «Для України цей закон неприйнятний. В умовах нинішньої концентрації влади всім зрозуміло, як будуть проходити вибори в мажоритарних округах. Ми вже випробували це на собі під час виборів до місцевих рад. Тому ми категорично проти таких підходів (переходу на змішану систему виборів)».

О. Голуб, народний депутат, КПУ (про законопроект від більшості): «Ми вважаємо, що пропорційна система виборів більш ефективна. З колегами ми також ще обговорюємо питання про можливість кандидатів одночасно балотуватися і за списком, і в округах, і не підтримуємо тезу про можливість самовисування кандидата в окрузі».

С. Гриневецький, народний депутат (фракція Народної партії) (про законопроект від більшості): «Прохідний бар'єр і заборона для блоків залишиться, а що стосується виборчої системи, то тут є питання. Там можуть бути дискусії – і насамперед з європей-

ським співтовариством, яке наполягає на введенні відкритих партійних списків».

Ю. Ключковський, депутат ВР (фракція Блоку «Наша Україна – Народна самооборона»), заступник голови парламентського Комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування (про законопроект від більшості): «Цей законопроект ще й передбачає спеціальні механізми впливу на склад кандидатів, щодо яких проводиться голосування, так, щоб якомога ефективніше усувати будь-яких реальних конкурентів для кандидатів від влади.

Такі механізми закладені, зокрема, у норму про короткі терміни реєстрації кандидатів. ...У разі наявності якихось неточностей у документах на реєстрацію кандидатів ці документи повертають суб'єктові їх внесення і йому необхідно встигнути в дуже стислий термін виправити ці помилки й подати знову документи.

Крім того, у законопроекті, внесеному на розгляд парламентом, з'явилася норма, якої не було в проекті закону, який розробляла робоча група на чолі з міністром юстиції О. Лавриновичем, про скасування реєстрації кандидатів в одномандатному окрузі за два попередження. ...Знайти можливість винести два попередження – це технічна справа і робиться вона легко».

Серед моментів, які відкривають можливості для зловживань, депутат назвав, зокрема, положення про те, що рішення про відхилення кандидатур до складу окружних і дільничних комісій не приймається. З його слів, це унеможливує оскарження відхилення кандидатур до складу виборчкомів.

Також він зазначив, що не передбачено можливості заміни членів виборчкомів, наприклад, у разі їхнього залякування або підкупу певними кандидатами, а також немає вимог до ступеня захисту бюлетенів.

Парламентарій повідомив, що передбачено, що виборчі бюлетені до одномандатних і загальнодержавного округів розрізнятимуться тільки за кольорами.

Ю. Ключковський підкреслив неприпустимість прийняття парламентом цього законопроекту.

(Українські новини (<http://com-ua.com>). – 2011. – 11.10; MyNews-in.net (<http://mynews-in.net>). – 2011. – 11.10; Восточный корреспондент (<http://www.eastkorr.net>). – 10.10; РБК-Украина (rbc.ua). – 2011. – 11.10; Тиждень (<http://tyzhden.ua>). – 2011. – 12.10).

Реформа житлово-комунальної сфери

Верховна Рада України прийняла законопроект «Про внесення змін до ст. 6 Житлового кодексу» (щодо визначення житлової та загальної площ об'єкта житлової нерухомості). Авторами проекту виступили «регіонал» В Забарський, «літвинівець» О. Зарубинський та «бютівець» Ю. Сербін). Документом передбачається заборону власникам квартир використовувати їх для виробничих потреб, у тому числі і для розміщення офісів.

Ч. І ст. 6 діючого Житлового кодексу Української РСР від 30 червня 1983 р., № 5464-Х передбачається, що надання приміщень у житлових будинках для потреб промислового характеру забороняється. Таким чином, у ЖК йдеться про те, що приміщення житлового фонду призначені виключно для проживання в них громадян, і будь-яке інше використання вважатиметься нецільовим. Отже, заборона стосується надання житлових приміщень для потреб промислового характеру. Водночас ЖК не містить прямої норми щодо заборони використання житлових приміщень для потреб непромислового характеру.

Власникам офісів у результаті внесення таких змін, за словами юристів, загрохнуть тільки штрафи. Проте штрафи можуть застосовуватися необмежену кількість разів.

Вигідними зміни в ЖК є для податківців, оскільки допоможуть їм виводити з тіні доходи орендодавців, які здають свої квартири в оренду під офіси та магазини, часто не переводячи житло в нежитловий фонд. З введенням законодавчої заборони на розміщення офісів у житлових будинках у податківців з'явиться формальний привід для перевірок. Таким чином, під прицілом податкової виявляться як нелегальний орендодавець, так і орендар.

У разі підписання Президентом згаданих змін до Житлового кодексу виселення магазину або офісу з житлового будинку можна буде оскаржити в суді. Оскільки положення документа суперечать нормам інших законів. Відповідно до Цивільного кодексу власник майна може розпоряджатися ним на свій розсуд.

С. Бовсуновська, віце-президент Ліги експертів України, експертка юридичного департаменту Асоціації ріелторів:

«Согласно инструкциям Минздрава, производственным считается помещение, в котором постоянно или периодически ведется трудовая деятельность. В Минсоцполитики данную формулировку расширяют: производственная деятельность может быть связана не

только непосредственно с процессом выпуска товаров, но и с управлением каким-либо предприятием. Фактически размещение в квартирах аптек, парикмахерских, магазинов, нотариальных и юридических контор, а также прочих организаций после вступления в силу правок к Жилищному кодексу будет признано незаконным. Сегодня спрос на офисные площади в новых центрах невелик. И не исключено, что авторы документа, имеющие отношение к строительному бизнесу, захотели помочь коллегам привлечь новых клиентов. Но ведь жилье арендуется под офисы нередко именно из-за отсутствия финансовой возможности снять помещение в специально возведенных для этого зданиях. Поэтому даже такое искусственное стимулирование спроса на коммерческую недвижимость вряд ли приведет к существенному приросту клиентов офисных и торговых центров».

«Сьогодні попит на офісні площі в нових центрах невеликий. І не виключено, що автори документа, які мають відношення до будівельного бізнесу – Ю. Сербін є керівником компанії “Екобуд”, а І. Лисов, з подачі якого була введена поправка про заборону розміщувати офіси в квартирах, – власник фірми “Ліко-холдинг”, захотіли допомогти колегам залучити нових клієнтів», – вважає С. Бовсуновська.

В. Кусіль, партнер ЮФ «КПД Консалтинг»: «Санитарные инспекторы наверняка будут апеллировать не столько к тому, что в жилом доме расположили производство, сколько к ненадлежащим условиям труда сотрудников офиса, размещенного в бывшей квартире. У санэпидемстанции есть полномочия на этом основании прекращать деятельность предприятий. Выселить офис суд не сможет, но ему вполне по силам назначить такую компенсацию за наносимый вред, что предпринимателям будет проще самим съехать. Такие арендодатели не оформляются даже “упрощенцами”, все расчеты за аренду производятся в наличной форме без заключения договоров. С введением законодательного запрета на размещение офисов в жилых домах у налоговиков появится формальный повод для проверок. И в каждом новом случае они будут получать сразу двух потенциальных “клиентов”: нелегального арендодателя и арендатора».

В. Матчук народний депутат, «Наша Україна»: «Принятые нововведения противоречат действующему законодательству, которое предусматривает, что владельцы жилых помещений не имеют права использовать их только для “промышленных нужд”. Но при этом Хозяйственный кодекс не запрещает использовать свою недвижимость в рабочих целях. Более того, в соответствии с

действующим законодательством, частные предприниматели могут регистрироваться по месту жительства, что дает им право не только жить, но и работать в своих квартирах.

...Современные же новостройки вообще с самого начала проектируются с учетом того, что на нижних этажах будут расположены магазины или другие элементы инфраструктуры, обеспечивающие нужды жителей. Выходит, что и на них отныне также распространяется запрет.

...Фактически правящее большинство в парламенте ввело очередные законодательные препятствия для ведения предпринимательской деятельности, которые станут ощутимым ударом по малому бизнесу в Украине.

Закон нескрываемо лоббирует интересы владельцев офисных помещений и рассчитан на то, чтобы заставить малый бизнес перебираться в офисные центры. Но такая «роскошь» не по карману большинству предпринимателей, поскольку аренда там в разы выше, а это заставит их свертывать свою деятельность.

...Кроме того, в законе не урегулирован вопрос, кто и каким образом должен контролировать «правильность» использования помещений в жилых домах, а это расширяет возможности для неофициальных заработков многочисленной армии контролеров и создает дополнительное поле для коррупции. Санэпидемстанция, участковые милиционеры и налоговики получили новый формальный повод, чтобы зачистить в гости к предпринимателям».

М. Мальский, руководитель Западно-украинского филиала адвокатского объединения Arzinger: «При принятии новых нормативных актов или внесении в них изменений законодатель обязан применить комплексный анализ последствий вступления в действие соответствующего акта. В случае, если изменения в Жилищный кодекс вступят в действие в принятой редакции, у представителей правоохранительных органов и органов государственной власти появится дополнительная возможность постоянного давления на лиц, использующих помещения в жилых домах в хозяйственной деятельности.

...Кроме этого, установление запрета обусловит определенные коллизии, поскольку большая часть помещений в жилых домах была переведена в нежилой фонд.

...Законодатель не определил понятие производственного помещения на законодательном уровне. Оно предусмотрено лишь в приказе Минздрава «Об утверждении Государственных санитарных норм

и правил при работе с источниками электромагнитных полей” от 18 декабря 2002 г. Соответствующее понятие носит столь широкое значение, что на практике фактически любая деятельность предпринимателей в жилых помещениях в соответствии с изменениями в Жилищный кодекс Украины будет противозаконной.

...Гарантирование интересов жителей жилых домов может обеспечиваться путем установления ограничения на определенные виды хозяйственной деятельности в жилых домах, установления временных пределов использования помещений в хозяйственной деятельности в течение суток, установление определенных требований к обустройству помещения, используемого в хозяйственной деятельности, например, наличие отдельного входа.

На сегодняшний день нет альтернативы размещению на первых этажах жилых домов кабинетов нотариусов, предприятий бытового обслуживания населения (мастерские, парикмахерские, заведений общепита)».

Урядовий уповноважений з дерегуляції господарської діяльності М. Бродський: «Цей законопроект завдасть величезного удару по бізнесу країни, в першу чергу, по малому бізнесу, оскільки зміни передбачають заборону використовувати приміщення житлових будинків у виробничих цілях».

(Деловая столица (<http://www.dsnews.ua>). – 2011. – 10.10; TopMedia (<http://topmedia.com.ua>). – 2011. – 10.10; Антєчна професійна асоціація України (<http://www.apau.org.ua>). – 2011. – 12.10; Минфин.com.ua (<http://minfin.com.ua>). – 2011. – 13.10).

Інше

Предприниматели не согласны с редакцией проекта закона о внесении изменений в Налоговый кодекс Украины и некоторые другие законодательные акты Украины (относительно упрощенной системы налогообложения, учета и отчетности субъектов малого предпринимательства) № 8521, которая подготовлена профильным комитетом ко второму чтению в парламенте. Об этом сообщили во Всеукраинском объединении малого и среднего бизнеса «Фортеця».

Несмотря на то, что доработки этого проекта в комитете проводились совместно с представителями бизнеса и при поддержке председателя комитета В. Хомутынника, по настоянию чиновников в

Налоговом кодексе планируется оставить норму о запрете отнесения на валовые расходы товаров, приобретенных у предпринимателей-плательщиков единого налога. А это именно та норма, которая мешает сегодня работать малому производству и отделяет производителей от их потребителей-юридических лиц.

«Учитывая, что в правительственном проекте уже были предусмотрены нормы, которые ограничивают возможности уплаты единого налога, сохранение п. 139.1.12. ст. 139 с принятием упрощенной системы налогообложения усилит негативное влияние Налогового кодекса на малый и средний бизнес, в первую очередь – на производственный», – сказано в сообщении.

«Если законопроект во втором чтении в Налоговом кодексе будет оставлен п. 139.1.12., который обещали исключить из кодекса и Президент, и Премьер-министр, мы не поддержим такой упрощенной системы и будем выступать против нее. Это должны понимать и народные депутаты, и Президент. Мы почти год отработывали законопроект с целью отмены этой нормы – и с правительством, и с парламентом, а потому не можем позволить отдельным чиновникам одним предложением уничтожать украинский бизнес. Такой законопроект и такая упрощенка нам не нужны», – заявила председатель «Фортеці» О. Продан (*Предприниматели подозревают, что власть хочет их «кинуть» с упрощенкой // Минфин.com.ua (<http://minfin.com.ua>). – 2011. – 14.10*).

Фракция «Реформы ради будущего» призвала Президента ветоировать закон о биометрических паспортах, который «не соответствует ни Конституции Украины, ни интересам граждан, ни требованиям Евросоюза». Об этом заявил лидер фракции, народный депутат И. Рыбаков.

«Те, кто лоббировал прохождения закона через сессионный зал Верховной Рады, утверждали, что он включит зеленый свет внедрению безвизового режима со странами-членами ЕС. Однако в региональном управлении Верховного комиссара ООН по делам беженцев диаметрально противоположное мнение, – напомнил депутат. – Ключевые положения принятого закона, по мнению международных экспертов, не соответствуют европейским и международным стандартам. Принятый документ, утверждают в представительстве Верховного комиссара ООН, не только не приближает Украину к ЕС, а

наоборот – подрываает усилия, направленные на соответствие требованиям Плана действий по либерализации визового режима с Европейским Союзом».

И. Рыбаков озвучил несколько моментов, которые, по мнению депутатов фракции «Реформы ради будущего», являются антиконституционными.

Депутат рассказал, что ориентировочная стоимость минимального количества документов, необходимых для каждого гражданина Украины, (а в перечень, кроме заграничного и внутреннего паспорта, вошли и социальное удостоверение, и удостоверение застрахованного лица, и пенсионное удостоверение, и удостоверение личности с инвалидностью, и водительское удостоверение) составит 1600 грн. «То есть, наши граждане лишь в 2012 году вынуждены будут потратить на указанные документы 60 млрд грн», – подчеркнул политик.

«Во-вторых, – отметил депутат, – расходы на изготовление документов и на техническое переоснащение из Государственного бюджета составят 24 млрд грн. И большая часть этих средств – и государственных, и из карманов украинских граждан – будет освоена всем известной коммерческой структурой».

И. Рыбаков также напомнил, что «руководители этой коммерческой структуры получают в свое распоряжение информацию абсолютно обо всех гражданах Украины, которые будут оформлять документы: это и особые приметы человека, и информация о социальном статусе, и маршруты его передвижения, доходы и расходы каждого и т. д.»

«Что касается биометрических данных, которые будут заноситься в документы, то мы убеждены, что они являются составной персональных данных, а потому их объем должен определяться, как минимум, соответствующим законом Украины, – заявил лидер фракции «Реформы ради будущего». – В принятом же документе указано, что объем биометрических данных будет устанавливаться Кабинетом Министров Украины. При этом не указано, какие именно биометрические данные будут заноситься в паспорта и другие удостоверения личности украинцев».

«Поэтому фракция “Реформы ради будущего” считает, что принятый закон абсолютно не соответствует ни Конституции Украины, ни интересам наших соотечественников, ни требованиям Евросоюза. Документ этот служит единственной цели – обогащению тех, кто стоит за его принятием», – заявил лидер фракции И. Рыбаков, добавив, что депутаты его фракции уже

направили депутатское обращение к Президенту Украины с просьбой применить право вето относительно принятого закона *(Закон о биометрических паспортах не отвечает требованиям ЕС // Версии.com (<http://www.versii.com.ua>). – 2011. – 10.10).*

Верховная Рада намерена запретить рекламу лекарств. Законопроект гуляет по парламентским коридорам с прошлого лета. Но в нынешнем году имеет все шансы быть принятым. Документ предполагает запрет рекламы практически всех лекарств. Впрочем, есть и исключения. Перестанут ли газеты и телепрограммы пестреть медицинскими предложениями – знает Л. Задорожная.

Красивая картинка. Оптимистичный текст. Оружие в руках фармацевтических компаний в борьбе за кошельки украинцев. Фармрынок – самый привлекательный в мире. Уступает место только торговле оружием и наркотиками.

В. Корж, народный депутат Украины, разработчик законопроекта считает, что структура закупок лекарственных совершенно не отвечает структуре заболеваемости и смертности. Это наводит на мысль, что граждане покупают не по назначению врачей, не с профессиональных позиций, а под влиянием рекламы.

Депутаты обещают оставить всего лишь одно рекламное поле. Специализированные журналы – только для медиков. Фармкомпании уже просчитывают пути отхода. Во-первых, Интернет, а во-вторых – те, кому покупатель поверит даже больше, чем рекламе. Украину ожидает новый расцвет сетевого маркетинга.

П. Багрий, президент ассоциации «Производители лекарств Украины» отметил, что эта реклама будет направлена, возможно, на аптекарей, которые сталкиваются с пациентами – будут предлагать. Средства и усилия будут направлены в другую сторону.

К. Мясникова, исполнительный директор Независимой ассоциации телерадиовещателей также прокомментировала запрет рекламы лекарственных средств. «В селах, в которых живут люди до тысячи человек, там нет фельдшера. Люди используют эти лекарства не потому, что они не хотят к врачу сходить, а потому, что не к кому сходить. Не надо перекладывать с больной головы на здоровую, с головы Министерства здравоохранения на голову телерадиокомпаний» *(Парламент хочет запретить рекламу лекарств // TopMedia (<http://top-media.com.ua>) – 2011. – 11.10).*

Новый Закон № 3712-VI «О внесении изменений в ст. 9 Закона Украины “О мерах противодействия незаконному обороту наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров и злоупотреблению ими” является системным шагом для реализации профилактических мер, направленных на здоровье нации и ее будущего.

Об этом заявила народный депутат от Партии регионов, председатель парламентского Комитета по вопросам здравоохранения Т. Бахтеева.

Народный депутат отметила, что данный закон является одним из ключевых элементов широкомасштабной борьбы с такой проблемой как наркомания. «Решение этой проблемы, от которой зависит выживание самого общества, должно быть не только широкомасштабным, но и кардинальным. Основная цель закона – противодействие незаконному обороту наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров», – подчеркнула она.

По словам депутата, сегодня в Украине на наркологическом учете находится около 120 тыс. лиц, которые употребляют наркотические средства и психотропные вещества, а также лиц, больных наркоманией.

«Однако данные официальной статистики значительно отличаются от реальной действительности. По данным экспертов, проблема наркомании пришла сегодня в каждую десятую украинскую семью, и это является реальной угрозой национальной безопасности Украины. Проблема усугубляется тем, что употребление наркотиков является главным фактором распространения ВИЧ/СПИДа и других опасных инфекций», – подчеркнула Т. Бахтеева.

Депутат также сообщила: сегодня, к сожалению, Украине принадлежит печальное лидерство по темпам развития эпидемии ВИЧ/СПИДа в Европе. Этой инфекцией в нашей стране заражены 1,1 % населения. Ежедневно диагноз ВИЧ-инфекции ставится почти 60 жителям страны! С момента регистрации в Украине первого случая ВИЧ-инфекции умерло более 21 тыс. наших соотечественников.

«По данным Министерства здравоохранения, в Украине официально зарегистрировано более 185 тыс. случаев ВИЧ-инфекции, в том числе около 40 тыс. случаев заболевания СПИДом. ВИЧ-инфекцией поражено почти 30 тыс. детей. По последним оценкам Всемирной организации здравоохранения, количество людей, живущих с ВИЧ, в Украине значительно превышает данные официальной статистики и составляет около 360 тыс. человек», – добавила она.

Т. Бахтеева заявила: особую тревогу вызывает то, что ситуация с распространением ВИЧ в Украине кардинально противоположна той, которая имеет место во многих странах Европы, Америки и даже Африки, где количество новых случаев заражения ВИЧ значительно сократилось (до 25 %). Такие тенденции в этих странах специалисты связывают с ростом соответствующей информированности населения и с широким использованием профилактических мер.

«Поэтому принятый новый закон создает условия не только для профилактики действий, связанных с распространением и сбытом наркотиков, он создает условия и является системным шагом для реализации профилактических мер, направленных на здоровье нации и ее будущего. Особенно важным является то, что проблемы здоровья нации – это не проблемы сугубо медиков и сектора здравоохранения, а проблемы всего общества и всей власти», – подчеркнула политик *(Власть нанесла мощный удар по инфраструктуре распространения и употребления наркотиков // Рупор Житомира (<http://ruporz.com.ua>). – 2011. – 13.10).*

Законопроект народного депутата от Партии регионов В. Колесниченко «О принципах государственной языковой политики» повторяет все главные недостатки его предшественников, поскольку недопустимо расширяет применение русского языка в Украине.

Об этом говорится в экспертизе Отдела этнополитологии Института политических и этнонациональных исследований имени Кураса НАН Украины.

Как пример, специалисты института приводят положение документа, согласно которому вводится 10-процентная норма, подтверждаемая сбором подписей, необходимая для получения особого статуса негосударственного языка на определенной территории.

«Понятно, что этот барьер на значительной территории Украины, кроме западных областей, способен легко преодолеть русский язык, а вот караимскому, крымчацкому или ромскому это явно окажется не под силу. Следовательно, языки, которым действительно угрожает исчезновение, никакой защиты не получат», – констатируют ученые. Как отмечают специалисты, это полностью выхолащивает реальное содержание «Европейской хартии региональных или миноритарных языков».

Важным механизмом предоставления русскому языку преимущества над украинским также предусмотрен законопроектом В. Колес-

ниченко отказ от регулирования употребления в телерадиопространстве и кинопрокате.

«Опыт показывает, что отсутствие такого регулирования приводит к господству русского языка и маргинализации украинского в результате ее ограниченных рыночных возможностей. Следовательно, государство должно применять механизмы “позитивной дискриминации”, или “поддерживающих действий” для украинского языка. Такую практику применяли и применяют многие демократические страны относительно своих государственных языков», – отмечают эксперты.

Еще один аспект, на который обращают внимание эксперты, касается части законопроекта, которой предусмотрено, что во всех общих средних учебных заведениях обеспечивается изучение государственного языка и одного из региональных языков или языков меньшинств с учетом распространенности этих языков на соответствующей территории. «На практике за этой статьей скрыто стремление ввести обязательное изучение русского языка в регионах, где не функционируют региональные языки», – говорится в экспертизе законопроекта.

Кроме того, авторы экспертизы отмечают, что даже сравнения с действующим законом о языках от 1989 г. свидетельствуют не в интересах законопроекта В. Колесниченко, поскольку в нем изымаются нормы о государственных гарантиях развития украинского языка, духовности и культуры.

«В таком виде законопроект принимать к рассмотрению нецелесообразно. Ничего, кроме дополнительного нагнетания политических страстей, от его внесения в сессионный зал ожидать не стоит», – подытоживают научные сотрудники (*Украинские ученые забраковали закон В. Колесниченко о языковой политике // Утро-Украина (<http://www.utro.ua>). – 2011. – 17.10*).

В Украине законодательная база в сфере возобновляемой энергетики одна из самых прогрессивных в мире. Такое мнение выразил президент Ассоциации участников рынка альтернативных видов топлива и энергии В. Давий.

По словам чиновника, на сегодняшний день Украина – одна из немногих стран мира, где существует очень прогрессивное законодательство в сфере возобновляемой энергетики.

Это, по его словам, дает возможность для развития разных проектов в этой отрасли.

«Однако воспользоваться сейчас этими законами бизнесу мешает отсутствие определенных нормативных актов», – подчеркнул он.

При этом он отметил, что нужно создать единый отраслевой центр, который будет заниматься такими нормативными документами и это позволит устранить многие бюрократически преграды в отрасли возобновляемой энергетики (*Украинское законодательство в сфере возобновляемой энергетики – самое прогрессивное в мире // GolosUA.com (<http://www.golosua.com>). – 2011. – 17.10).*

ПРОГНОЗИ

Если Украина не завершит земельную реформу в течение ближайших двух лет, то над ней будет смеяться весь мир, потому что Украина войдет в книгу рекордов Гиннеса как страна, которая дольше всех в современной истории проводит земельную реформу. Об этом заявил глава Государственного агентства земельных ресурсов Украины С. Тимченко. По его словам, сейчас на этом «почетном» месте находится Мексика, проводившая земельную реформу 23 года. «У нас этот процесс длится уже 21-й год. Поэтому пора бы набраться смелости и взять на себя ответственность, завершив эту реформу», – отметил глава Госземагентства.

«А куда дальше тянуть? Более двух десятков лет мы топчемся на месте или шарахаемся из стороны в сторону, не можем никак окончательно определиться и прийти к логическому завершению, – говорит С. Тимченко. – Тем временем и сельское хозяйство, и само село все больше приходят в упадок и деградируют, а страна в целом упускает серьезные возможности и ресурсы для развития. У нас что, глупый народ? Нет. У нас проблемы с землей? Нет, у нас лучшая земля в Европе. И чем дольше мы будем затягивать, тем глубже в омут будут уходить украинские черноземы, экономика и страна в целом. Судите сами: площадь Украины 60,4 млн га, а сельхозугодий – 42 млн га, так с чего же еще начинать поднимать экономику страны? Конечно же, с развития аграрно-промышленного комплекса».

С. Тимченко подчеркнул, что сегодня простаивают, истощаются или используются неэффективно миллионы гектаров сельхозугодий, которые могли бы более продуктивно работать на страну и ее

економіку. «Мы имеем парадоксальную ситуацию, когда собственники самых плодородных земель в мире живут за чертой бедности, а с карты Украины ежегодно исчезают десятки сел. Поэтому каждый день простоя – это не один, а три шага назад», – добавил он (*Без земельной реформы над Украиной через два года будет смеяться весь мир // Минфин.com.ua (<http://minfin.com.ua>). – 2011. – 9.10*).

Проект Таможенного кодекса может быть принят парламентом в ноябре. Об этом во время брифинга сообщил директор департамента организации таможенного контроля и оформления Гостаможслужбы С. Семка. «Думаю, что он будет вынесен в начале ноября. Если не будет много замечаний и предложений из зала Верховной Рады во втором чтении, он может быть принят в ноябре, чтобы он вступил в действие с 1 января 2012 г. Хотя понимаю, что технически это сложно потому, что там надо принять много подзаконных актов», – сказал С. Семка.

Также он отметил, что в данном документе запланировано оставить все позитивные нормы, действующие на сегодняшний день для субъектов внешнеэкономической деятельности (*В ноябре Таможенный кодекс ждут обновления // TopMedia (<http://topmedia.com.ua>). – 2011. – 12.10*).

КОМЕНТАРІ ЗАРУБІЖНИХ ЕКСПЕРТІВ

Євросоюз в особі Високого представника ЄС у справах зовнішніх відносин та безпекової політики К. Ештон щодо вироку Ю. Тимошенко: «Європейський Союз глибоко розчарований вироком Печерського районного суду у справі Ю. Тимошенко. Його винесли після судового процесу, що не відповідав міжнародним стандартам справедливого, прозорого та незалежного судочинства, до чого я неодноразово закликала у своїх попередніх заявах. На жаль, це є доказом того, що правосуддя застосовується вибірково під час політично вмотивованих переслідувань лідерів опозиції та членів колишнього уряду. Особливо це невтішно в контексті того, що країна наразі головує у Комітеті міністрів Ради Європи.

Європейський Союз закликає компетентні органи влади України забезпечити чесний, прозорий та неупереджений процес під час

оскаржень вироку у справі Ю. Тимошенко та у справах інших представників колишнього уряду. Право на оскарження не повинно опинитись під загрозою через накладення обмежень на можливість обвинувачених брати участь у майбутніх виборах в Україні, зокрема парламентських виборах наступного року.

ЄС обміркує свою політику щодо України. Те, яким чином українська влада поважатиме універсальні цінності та верховенство права, і, зокрема, як вона проведе ці справи, може мати глибокі наслідки для двосторонніх відносин між ЄС та Україною, в тому числі – укладення угоди про асоціацію, наш політичний діалог і наша співпраця загалом».

Білий дім, Вашингтон: «...Сполучені Штати закликають звільнити пані Тимошенко та інших політичних лідерів і колишніх урядовців, і вважають, що вони повинні мати необмежену можливість повною мірою брати участь у політичному житті, у тому числі у парламентських виборах наступного року».

Ці заяви лише підтверджують, що Євросоюз та США виробили єдину позицію щодо подій в Україні – майбутнє Президента В. Януковича у відносинах з ними залежить від майбутнього Ю. Тимошенко.

Німеччина в особі міністра закордонних справ Г. Вестервелле зробила ще й окрему заяву: «На жаль, усе це кидає дуже негативне світло на ситуацію з принципами правової держави в Україні. Це рішення не може залишитися без наслідків для відносин України як з нами, так і з ЄС загалом».

У кого має позичити очі Президент, коли буде їхати 20 жовтня до Брюсселя на зустрічі з посадовцями Євросоюзу, – невідомо. Утім, цей візит може й не відбутися за таких умов.

Тобто сьогодні усім очевидно – постраждали інтереси України та знецінено її міжнародний авторитет як демократичної держави (*Бульдозерний режим В. Януковича – приречений // Галичина*(<http://www.galychyna.if.ua>). – 2011. – 13.10).

ДІАЛОГИ

Закон «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи», який набрав чинності з 1 жовтня, продовжує викликати багато запитань.

П. Данилюк, начальник головного управління Пенсійного фонду України в області докладно розповів про зміни в пенсійному забезпеченні.

Необхідність змін у пенсійному забезпеченні зумовлена, як відомо, насамперед хронічним дефіцитом бюджету Пенсійного фонду. Що його породжує?

– Проблема дефіциту Пенсійного фонду взагалі полягає не в тому, що хтось не сплачує внески до ПФУ. Проблема Пенсійного фонду, зокрема, якщо брати нашу область, криється в тому, що загальна чисельність пенсіонерів перевищує кількість тих, хто працює. Тобто кожен працюючий має утримувати від внесків зі своєї зарплати більше як одного пенсіонера. Ми живемо в країні, яка вже який рік потерпає від демографічної кризи.

Також варто взяти до уваги те, що нині середня зарплата в області становить 2303 грн. З неї до Пенсійного фонду відраховується близько 35 %. А тепер можна підрахувати: суми внеску не вистачає, щоб виплатити пенсіонерові пенсію. Решту, а це в середньому 50 % до потреби, доплачує Пенсійний фонд. Відповідно утворюється дефіцит, який покривається за рахунок Державного бюджету. Кошти у ньому передбачено, а тому пенсії виплачуються вчасно. Але коли ми ведемо мову про необхідність поліпшення фінансового забезпечення людей похилого віку, то мусимо розуміти: звідки може взятися пенсія вища, ніж 35 % розміру зарплат тих, хто працює і заробляє? Якщо не збільшувати стаж, не підвищувати пенсійний вік, то пенсійна система в той чи інший момент просто не витримає. Тому те, що треба буде більше працювати, щоб заробити собі нормальну пенсію, є об'єктивною умовою.

Що саме зможе допомогти зменшити дефіцит бюджету Пенсійного фонду? І які ще проблеми пенсійного забезпечення дасть змогу вирішити новий закон?

– Заходи, введені в дію з 1 жовтня, не мали на меті зменшити дефіцит Пенсійного фонду. Вони спрямовані насамперед на те, щоб дозволити перерозподілити кошти, які збираються в Пенсійному фонді. Бо Пенсійний фонд – це, так би мовити, скарбниця, де акумулюються всі кошти, які необхідно справедливо розподілити між усіма, хто отримує пенсії. Адже в нас склалася ситуація, коли пенсіонер, який виходить на пенсію в поточному році, маючи такий самий стаж і такий самий заробіток, як і пенсіонер, який вийшов на заслужений відпочинок п'ять чи 10–15 років тому, має вже вдвоє більшу пенсію. Тобто є певні диспропорції між однаковими категоріями пенсіонерів. І йде не зовсім справедливий розподіл коштів. Реформа якраз спрямована на те, щоб зменшити цю диспропорцію, оскільки відтепер при розрахунку

пенсії середня зарплата буде братися не за рік, як раніше, а за три роки, що передують зверненню за її призначенням. Крім того, уряд планує осучаснення пенсій для тих, хто вийшов на заслужений відпочинок до 2008 р.

Також Закон «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» вирішує багато питань, пов'язаних зі спеціальними пенсіями. Зокрема, їх розмір після 1 жовтня вже не перевищуватиме суму 10 прожиткових мінімумів для непрацевдатних осіб. Так само нікому надалі не призначать пенсію в розмірі 90 % їхньої зарплати. Щонайбільше це може бути 80 %.

Пенсії державним службовцям, депутатам, прокурорам – те, що ви запитували, звідки вони одержують пенсію – виплачуються за рахунок Державного бюджету України. Частина пенсії страхової, тобто та, яка рахується за нормами звичайного закону про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, виплачується за рахунок коштів Пенсійного фонду. А решта – за коштів Держбюджету.

Уряд обіцяв, що раніше нараховані пенсії не зменшать. Але якщо їх перерахувати за новим законом, то вони зменшаться? Чи буде це перерахування хоча б формальним?

– Ще під час публічного обговорення положень цього закону ми багато говорили і, очевидно, ще раз варто наголосити, що його норми стосуються виключно лише тих людей, які вийдуть на пенсію тепер, уже після 1 жовтня. На тих, кому пенсії були призначені до 1 жовтня, норми цього закону поширюватися не будуть.

Якщо була норма щодо віку, відповідно ніхто ж не стане скасовувати пенсію і встановлювати якийсь інший вік. Була норма по стажу, відповідно, була нарахована доплата за понаднормовий стаж роботи. Ніхто забирати цього не буде. І не буде робитися жодних перерахунків. Усі умови нового закону поширюються лише на «нових» пенсіонерів.

Для виходу на пенсію після 1 жовтня жінки і чоловіки мусять мати на десять років більше страхового стажу. Наскільки це відіб'ється на наших країнах? Чи є якась статистика?

– У середньому і жінки, і чоловіки працюють по 37 років. Тож збільшення нормативної тривалості страхового стажу в будь-якому випадку не виходить за межі середнього показника. Тому якихось великих зрушень у розмірах пенсій не станеться.

Президент України сказав у Варшаві журналістам: «Частка бюджету на фінансування Пенсійного фонду не може бути необмеженою. І ми сьогодні пішли шляхом збільшення власних доходів Пенсійного фонду, а далі – створення трирівневої системи пенсійного забезпечення». Коли запрацює нова система?

– Нині у нас діють дві рівні системи: солідарна, про яку ми ведемо мову, та система недержавного пенсійного забезпечення. Для створення повноцінної, трирівневої не вистачає ще одного елемента – обов'язкової накопичувальної системи. Вона запрацює, як передбачено Законом «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи», того року, коли буде досягнуто бездефіцитності бюджету Пенсійного фонду. Гідне пенсійне забезпечення українців реальне лише тоді, коли запрацює трирівнева система.

Хто зможе скористатися її можливостями і гарантувати собі забезпечену старість?

– За законом, сплачувати внески до накопичувальної системи в обов'язковому порядку будуть тільки ті, хто на момент її започаткування ще не досягне 35-річного віку. Це не тому, що хтось хоче образити старших людей. Просто навіть за 20 років неможливо назбирати на власному рахунку більш-менш гідну суму для виплати пенсії у майбутньому. Тому для того, щоб гарантувати забезпечену старість молодих людей, які сьогодні працюють, запроваджуватиметься накопичувальна система, в якій будуть акумулюватися їхні персональні грошові внески (*Гідне пенсійне забезпечення українців реальне, але тільки тоді, коли запрацює трирівнева система // Галичина (<http://www.galychyna.if.ua>). – 2011. – 13.10.*)

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА

Блог на сайті Фокус.ua

Про автора: А. Пишний, член політради політичної партії «Фронт Змін», кандидат юридичних наук

Несомненно, паспорт стал главным героем последних нескольких недель. О его важности напомнили украинцам одновременно и парламент, который принял к рассмотрению законопроект о

биометрических паспортах, и Нацбанк, который обязал предъявлять паспорт при каждой купле-продаже иностранной валюты. Правда, глава НБУ С. Арбузов заявил, что менять небольшие суммы можно будет и без этого документа. Закономерный вопрос – а зачем всё это было нужно?

Власть объясняет тотальную паспортизацию необходимостью снизить спрос на наличную валюту и сократить масштабы теневой экономики. По данным НБУ, в день, когда начали действовать более жёсткие требования, чистая покупка валюты (сальдо) на наличном рынке снизилась со 153 млн долл. (в предыдущий день) до 46 млн долл. Позднее С. Арбузов округлил результат за неделю, заявив об экономии 500 млн долл. резервов.

Валютный рынок в стране не может остановиться по распоряжению Нацбанка.

Казалось бы, вот оно – священный Грааль найден. Главе НБУ наконец-то открылся секрет, который предательски ускользал от всех предыдущих финансовых директоров страны. Оказалось, достаточно послать клиента... сделать ксерокопию паспорта, и за стабильность национальной валюты вкуче с состоянием золотовалютных запасов можно не беспокоиться.

Между тем даже среди чиновников трудно найти тех, кто в действительности верит, будто валютный рынок в стране может остановиться по распоряжению Нацбанка. Ведь многие люди просто не знали, что для обмена валюты теперь нужен паспорт. Поэтому значительное снижение объёма обменных операций – явление временное.

Рынок покупки валюты не исчез и не растворился – он просто ушёл в тень. Не исключено, что реальная цель этого нововведения – передел рынка валютно-обменных операций (как легальных, так и теневых) и его монополизация в интересах власти. Иначе в сборе такого объёма информации нет никакого практического смысла.

Издержки банков увеличиваются многократно. А НБУ и другим компетентным органам необходимы колоссальные ресурсы для анализа информации, если такой анализ, конечно, кто-нибудь будет проводить.

Из-за этой канители уже выросла маржа обмена валют между курсом покупки и продажи. Вот эти несколько копеек на каждом обменном долларе и являются той ценой, которую граждане будут платить за никому не нужную беготню.

Ещё один явный мотив власти – ограничить движение на легальном валютном рынке в преддверии вероятной девальвации гривни.

Это не что иное, как попытка поставить подножку гражданам, которые будут стараться спасти свои средства. Теперь они задумаются, менять или не менять свои разновалютные сбережения в условиях, когда информация об их деньгах сможет попасть хоть к бандитам, хоть в налоговую.

И, судя по всему, это не последняя неприятность. Потому что власть всерьёз заинтересовала деньги, спрятанные «в носках» и «под подушкой». НБУ называет цифру в 70 млрд долл. То есть правительство подсчитало и решило продолжать «покрашения» до тех пор, пока до последнего пяточка не вытрясет эти деньги из населения.

Возможно, кто-то мне возразит и скажет: «Детенизация денежного оборота необходима». И я с этим безоговорочно соглашусь. Вот только засовывая руку в карман граждан, власть не спешит вкладывать свои приобретённые на государственной службе капиталы в отечественную экономику и тем более – в банковскую систему, а держит их преимущественно в тёплых странах. Посмотрите на соотношение вывезенных из Донецкой области и вложенных в неё инвестиций: на 1,5 млрд грн вложений приходится 5,9 млрд проинвестированных Донбассом средств в экономики оффшорных зон.

А тем временем возле валютных киосков ожили менялы, канувшие в Лету в начале 1990-х годов. Возможно, именно эти «профессии» подразумевала власть, когда обещала создать новые рабочие места?

В связи с этим вспоминаются бессмертные строки В. Маяковского. Только не те, в которых он с гордостью пишет «Я достаю из широких штанин дубликатом бесценного груза...», а другие. Я полагаю, они более соответствуют моменту: «Я волком бы выгрыз бюрократизм...» (*Дубликат бесценного груза // Фокус.ua (<http://focus.ua/opinion/202613/>). – 2011. – 10.10*).

Юридичний блог компанії Jurimex

Про автора: З. Топорецька, старший юрист юридичної компанії Jurimex

«Щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності», саме так називається законопроект, нещодавно внесений Президентом. Отже, ще 9 вересня 2011 р. Президент України виступив з ініціативою вдосконалити кримінально-правові норми, які регулюють питання

кримінальної відповідальності за економічні злочини. Про це Президент України В. Янукович заявив під час робочої наради щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері економіки та господарської діяльності.

Вказані ініціативи Президента відобразилися в поданні до Верховної Ради України проекту закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності)», який зареєстрований 27 вересня за № 9221 та вже 6 жовтня прийнятий у першому читанні.

Такі ініціативи не нові, в Україні постійно порушувалося питання, як науковцями, так і практиками, щодо необхідності удосконалення кримінального закону, а також зменшення кількості покарань, пов'язаних з позбавленням волі. Більше того, у Росії аналогічні ініціативи було внесено президентом Д. Медведевим у три етапи: спочатку ще у 2010 р. значно пом'якшили відповідальність за економічні злочини; потім у березні 2011 р. президент виключив із 68 складів злочинів нижні межі строку позбавлення волі, тим самим давши можливість судам самим визначати мінімальну тривалість покарання за певне злочинне діяння і насамкінець – президент вніс поправки, які передбачають закриття справ у економічних злочинах, якщо правопорушник відшкодував заподіяні ним збитки і виплатив п'ятикратний штраф.

Україна також вирішила не залишатися осторонь світової практики і також планує провести ряд заходів, спрямованих на реформування кримінальної відповідальності за економічні злочини, що підтверджують різні законопроекти, які періодично з'являються у Верховній Раді України. Слід зазначити, що назва внесеного Президентом законопроекту № 9221 не повною мірою відображає його зміст, оскільки проектом передбачена не лише гуманізація покарань, але й декриміналізація значної кількості економічних злочинів та внесення змін у кримінальний процес...

Частина I: гуманізація покарань. Так, під гуманізацією (гуманізмом) у науковій літературі розуміють – з лат. *humanus* – людський, людяний – один з принципів права в демократичній державі, за яким визнається цінність людини як особистості, її право на вільний розвиток і виявлення своїх здібностей, утвердження пріоритету блага людини як критерію оцінки суспільних відносин. У цьому розумінні право як регулятор суспільних відносин повинно бути загальною мірою свободи, рівності та справедливості, що реалізуються у правових нормах та практиці їх застосування. В кримінальному праві гума-

нізація покарань передбачає пом'якшення покарань за вчинення певних злочинів або заміну покарань на такі, що не пов'язані з позбавленням волі. В даному випадку Президент пропонує в частині економічних злочинів, за які сьогодні передбачається позбавлення волі, встановити покарання у вигляді штрафу, і лише у разі несплати штрафу – застосовувати позбавлення волі.

Так, Президент пропонує, зокрема, збільшити максимальну межу штрафу, як кримінального покарання (нагадаємо, що на сьогодні максимальна межа становить 1 тис. н.м.д.г., за винятком статей особливої частини – наприклад, зайняття гральним бізнесом, – до 50 тис. н.м.д.г.) до 50 тис. н.м.д.г. Тобто на сьогодні за скоєння злочину злочинець заплатить не більше 1700 грн, а Президент пропонує встановити максимальну межу в розмірі 850 тис. грн.

Разом з тим Президент пропонує також встановити поділ тяжкості злочинів залежно не лише від строку позбавлення волі, як це є сьогодні, але й від розміру штрафу. Більше того, у випадку несплати штрафу, він пропонує замінювати його позбавленням волі, наприклад, з розрахунку від п'яти до десяти років позбавлення волі – у випадку призначення штрафу за вчинення тяжкого злочину. Це кардинально протилежний підхід до визначення покарань, на сьогодні не передбачено можливості заміни штрафу позбавленням волі, оскільки цей вид покарання вважається найсуворішим. А тому недоцільно і концептуально неправильно визначати тяжкість злочину через розмір штрафу.

Без сумніву, ініціатива заміни позбавлення волі за економічні злочини значним розміром штрафу є дуже позитивним моментом, оскільки немає необхідності застосовувати позбавлення волі до осіб, які не є небезпечними для суспільства і не потребують ізоляції. Так, не секрет, що застосування позбавлення волі в багатьох випадках не є адекватним до суспільної небезпеки скоєного злочину, часто при призначенні покарання не враховується соціальна характеристика особи та обставини вчинення злочину, можливості соціального збереження злочинця та призначення альтернативного виду покарання. Кримінально-правовою наукою не вироблені критерії оцінки суспільної небезпеки злочину та визначення покарання.

Більше того, є безліч аргументів на користь незастосування до осіб, які вчинили економічні злочини, позбавлення волі, а саме:

– економічні збитки, завдані державі, ув'язненим не компенсуються, оскільки він фізично позбавлений можливості заробити кошти та це зробити, перебуваючи у виправній установі;

- при перебуванні в ув'язненні протягом тривалого часу засуджені частково втрачають професійні навички;
- зростають видатки держави на утримання одного засудженого;
- зростають видатки держави та утримання закладів позбавлення волі;
- у засудженого втрачаються зв'язки з родиною, суспільством, натомість, розвивається тюремна субкультура, яка в майбутньому може стати причиною рецидивної злочинності чи антисоціальної поведінки;
- формування у засудженого психічних відхилень;
- втрата здоров'я та розвиток інфекційних хвороб;
- небажання працевлаштовувати особу після її звільнення з місць позбавлення волі тощо.

Разом з тим можливість заміни штрафу позбавленням волі має серйозні недоліки, оскільки, як ми зазначали вище, Президент пропонує встановити максимальний штраф в розмірі 850 тис. грн, при цьому зменшує строк, протягом якого він може бути сплачений, з трьох років до шести місяців (якщо суд дозволить сплату з розстроченням), отже в місяць особа повинна сплачувати мінімум 141 667 грн. Таким чином, дана стаття може бути ефективною і дієвою лише щодо осіб, які мають хороше економічне становище і таку суму коштів. Отже, застосування таких штрафів під загрозою позбавлення волі у випадку їх несплати скоріше змусить особу шукати додаткового заробітку (не завжди законного), отримувати позики, підписувати невігідні угоди лише з метою сплати штрафу. Крім того, цікаво, яким чином буде застосовуватися позбавлення волі до осіб, які частково сплатять штраф. Проте все ж значно обнадіює те, що у більшості економічних злочинців, санкції статей, що визначають основний склад злочину, передбачають штраф в розмірі від 1 до 5 тис. н.м.д.г.

Більше того, неприпустимо формувати модель поділу тяжкості злочинів за розміром штрафу, який застосовується як покарання за його вчинення, це суперечить загальним засадам кримінального права. Так, тяжкість будь-якого злочину залежить від його суспільної небезпеки, а тому природно визначається залежно від строків позбавлення волі. Визначення тяжкості злочину розміром штрафу призведе до дисбалансу тяжкості злочинів: неможливо застосовувати штраф як одне з найбільш м'яких покарань, за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів.

Частина 2 Декриміналізація діянь. Декриміналізація діяння передбачає скасування його злочинності, яке може бути здійснене

шляхом такої зміни кримінального закону, внаслідок якої дія або бездіяльність, які раніше визнавалися злочином, переводиться до категорії незлочинних, тобто визнається правомірним або ж правопорушенням іншого виду (адміністративним, цивільним тощо). Проектом передбачається ухилення від повернення виручки в іноземній валюті, відкриття та використання за межами України валютних рахунків, зайняття забороненими видами господарської діяльності, фіктивне банкрутство, обман покупців, фальсифікація засобів вимірювання та інші з кримінально караних діянь «перекваліфікувати» на адміністративні проступки.

Пропоную зупинитися на основних з декриміналізованих діяннях. Так, Президент пропонує декриміналізувати контрабанду товарів, залишивши кримінально караним іншу контрабанду (культурних цінностей, зброї, отруйних речовин тощо), при цьому значно посилити відповідальність за порушення митних правил, встановивши штраф в розмірі 100–200 % вартості товарів та конфіскацію таких товарів. Так, при розслідуванні злочинів необхідно встановлювати склад злочину, доводити умисел особи, проводити ряд слідчих дій. Введення ж такої відповідальності дасть змогу одразу після фіксації правопорушення застосувати до порушника заходи впливу. Для держави більш доцільно встановлювати спеціальну підвищену відповідальність за порушення митного законодавства, ніж «саджати» людину від трьох до семи років.

Порушення порядку зайняття господарською діяльністю чи зайняття забороненими видами господарської діяльності швидше повинно бути адміністративним проступком, а не злочином, оскільки сутність цього діяння в порушенні законодавства, яке регулює підприємницьку діяльність, а не заподіяння серйозної шкоди суспільству. Про сутність складу злочину, передбаченого ст. 203 КК України, на сьогодні написано дуже багато і захищено не одну дисертацію. Вважаємо, що за своєю суттю не становлять суспільної небезпеки і не повинні визнаватися злочинами – зайняття видами господарської діяльності, щодо яких є спеціальна заборона. Водночас не можна скасовувати кримінальну відповідальність за зайняття забороненими видами господарської діяльності, тобто видами діяльності, які є забороненими для суб'єкта, незалежно від виконання ним будь-яких дій чи гіпотетичної можливості отримання будь-яких дозволів.

Ухилення від повернення виручки в іноземній валюті, відкриття валютних рахунків за кордоном є порушенням валютного

законодавства і достатньо встановлення адміністративної чи фінансової відповідальності за такі діяння.

Декриміналізація ст. 218 КК України, що передбачає кримінальну відповідальність за фіктивне банкрутство, є позитивом, оскільки на практиці складно (практично неможливо) довести фіктивне банкрутство, бо, як відомо, для визначення фінансового становища необхідні спеціальні знання, щоб встановити, чи є неплатоспроможність і яким чином її відновити. Крім того, Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» передбачає, що справа порушується за наявності ознак неплатоспроможності, коли особа подає передбачені цим же Законом документи та виконує формальні вимоги, при цьому у підготовчому засіданні суду з'ясовуються ознаки його неплатоспроможності. Більше того, згідно ч. 7 ст. 11 вказаного Закону для визначення фінансового становища боржника в підготовчому засіданні суду чи під час розгляду справи про банкрутство суддя може призначити експертизу. Тобто, щоб притягнути особу до кримінальної відповідальності за даною статтею, необхідно встановити умисел на вчинення злочину – фіктивне банкрутство, що практично неможливо зробити через таку спеціалізованість сфери банкрутства, коли особа не може знати цього наперед, подаючи заяву про банкрутство. Якщо ж говорити про завідому неправдивість заяви про банкрутство, то це охоплюється складом злочину – підроблення документів, враховуючи, що до неї додаються документи, які повинні підтверджувати неплатоспроможність підприємства.

Частина 3 Інші новели. Проектом пропонується внести ряд зміни до КПК України, щодо запобіжних заходів, справ приватного обвинувачення та ін. В цілому, позитивно видається заборона застосовувати запобіжних захід у вигляді тримання під вартою до осіб, які вперше вчинили злочин, оскільки не секрет, що на сьогодні дуже багато скарг на «вбивання зізнаць». Передбачення можливості порушення кримінальної справи про окремі злочини лише за скаргою потерпілого позитив у справах про перешкоджання чи завдання шкоди законній господарській діяльності суб'єктів приватного права у господарських відносинах, водночас сумнівною видається можливість порушення кримінальної справи за скаргою потерпілого за ст. 203-1 КК України.

Звісно, що в даному блоку поправок є як позитиви, так і недоліки та неузгодженості з іншими статтями, складається враження, що автори мали дуже мало часу на підготовку цього документа. Разом з тим вважаємо недоцільним на сьогодні зупинятися на цих поправ-

ках, оскільки не так давно знову ж таки авторами Адміністрації Президента було підготовлено проект нового КПК України, який на сьогодні опубліковано на сайті Мін'юсту, а також передано Президентом у Венеціанську комісію для надання висновку його відповідності європейським стандартам. Окремі зауваження до цього проекту стануть темою вже наступної статті (*Щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності // Юридический блог компанії Jurimex (jurblog.com.ua). – 2011. – 9.10).*

Блог на сайті Korrespondent.net

Про автора: Д. Голубов, голова інтернет-партії України www.ipu.com.ua

23 септембрія в кулуарах Верховной Рады царил окрыленный настрой. Парламентарии гордились собой, ведь наконец-то они приняли законопроект № 8507 о введение в Украине биометрических паспортов. Наконец-то граждане получают «магические» карточки, где в электронном виде будет их цифровое фото и подпись, отпечатки пальцев и радужной оболочки глаз. Нардепы в ожидании реакции общественности и прессы по поводу принятого закона и его обсуждения на разных ресурсах в Интернете все же выглядели немного озадаченно-задумчивыми. Интуиция их не подвела. Моя личная реакция на данный закон неоднозначна и противоречива.

Ведь, закон, продвигающий украинцев в Европу, дает массу преимуществ. Это возможность ускорить подписание соглашения о безвизовом режиме для краткосрочных поездок в страны Европейского Союза. А еще мошенники столкнутся с преградами на пути подделок документов и использования чужих паспортов. Однако помимо явных плюсов есть и незаметные на первый взгляд минусы. Все дело в том, что некоторые пункты данного закона создадут существенные преграды для внедрения эффективной работы электронных госуслуг в Украине.

Противоречие в том, что согласно ст. 10 в принятом законе, в Украине помимо биометрических паспортов отдельно будут делать водительские, инвалидные и пенсионные удостоверения, которые соответствуют Международной организации гражданской авиации (документ 9303 ICAO). Любопытно, почему же власть сразу не может сделать ID-карточку с информацией обо всех льготах, при том что год

назад создавали комиссию для этого? ID-карточка во всем мире это удостоверяющий личность документ не только в повседневной жизни, но и в Интернете. К примеру гражданин Эстонии может путешествовать с ID-карточкой в странах Европейского Союза и в странах Европейского экономического сообщества. На ID-карточках имеются и цифровая подпись, и чип, и информация обо всех льготах. С этих карточек можно будет голосовать. Так вот, теперь инвалидное или пенсионное удостоверение у нас будет соответствовать всем требованиям Международной организации гражданской авиации. Представьте, где пенсионеры и инвалиды, а где самолеты. Непонятно, зачем же делать отдельные пенсионные удостоверения, но я сознаю, кому данная ситуация выгодна. Приковывающая мое внимание структура, это – консорциум ЕДАПС, который переживает, что у него заберут заказ на изготовление удостоверений социально-защитного назначения.

Я также с удивлением наблюдаю, что в принятом законе есть только то, что ID-карточка бесконтактная. Однако использование только бесконтактного чипа значительно удорожает ридеры этих карт (768 грн против 166 грн обычного с контактами). То есть, такие ID-карты можно будет использовать только для идентификации в аэропортах или других пропускных пунктах, к примеру, на предприятии. Но для ID-карты, как, к примеру, в Эстонии – для Интернета – нужно для внутренних документов или совмещать бесконтактный чип с обычным, или вообще отказаться от бесконтактного, оставив только обычный. То есть, бесконтактный электронный носитель информации не позволит выполнять электронные госуслуги с такой же легкостью и качеством, как это происходит в Эстонии. Так, установить в дешевый ридер и использовать дома в виде электронной цифровой подписи не получится.

Очевидно, что те же социальные документы могли бы выдавать и банки. Если и делать чипы, то полнофункциональные, которые могли бы содержать цифровую подпись. Более того, такие чипы уже сегодня выдают некоторые банки. В них можно поместить всю информацию о льготах человека, электронную подпись для интернета и сразу же банк еще и счет откроет. Все это за 10–20 грн, а не 70 долларов как за загранпаспорт. Так, человек, придя в банк и предоставив свой паспорт, мог бы оформить прямо в финучреждении социальную карту и счет для социальных выплат. Получается, что для социальных карт, вместо единого монополиста-консорциума, за изготовление тех же пенсионных карт соревновались бы банки! Конкурируя и пред-

лагая наиболее удобный сервис. Кстати, со временем, когда новые социальные банковские карты будут у всех – льготы можно было бы монетаризировать и выдавать деньгами. А вот если мы поступим, так как хочет ЕДАПС, и у нас будет бесконтактный чип, который будет считываться только в аэропортах, то в нашей стране эффективные электронные госуслуги никогда и не появятся. Впрочем, мне кажется, что консорциум сам не знает, чего хочет. Ведь на вышеподнятые вопросы представители ЕДАПСа почему-то отвечают, что «мы только производители, и наши эксперты не знают, как объяснить то, почему же именно бесконтактные чипы будут в ID-карточках, и зачем, собственно, Международной организации гражданской авиации будут соответствовать удостоверения по соцзащите населения».

В связи с этим у меня возникает резонный вопрос и по поводу логики действий министра социальной политики С. Тигипка. Вице-премьер-министр Украины, насколько всем известно, в феврале этого года ездил в Эстонию, где он плотно изучал актуальные вопросы двустороннего сотрудничества двух стран, использования эстонского опыта в процессе социально-экономических преобразований, которые проходят в нашей стране, и возможные пути дальнейшей активизации поддержки Украины на пути к интеграции в Европейский Союз. Так вот, в Эстонии кроме обычного удостоверения личности ID-карту можно использовать и для личной идентификации личности в электронной среде, а также для дачи дигитальной подписи. Граждане Эстонии могут использовать ID-карту в качестве рейсового документа в пределах Европейского Союза, с помощью этой карты они и получают все необходимые госуслуги в онлайн режиме. Выходит, что инновационному подходу г-н Тигипко у эстонского правительства так и не научился, а перенял опыт, только в виде «болезненной» пенсионной реформы.

Ведь нынешняя ситуация такова, что электронное правительство и э-услуги власть пока только обещает. Так, г-н Тигипко ранее в прессе заявлял, что «в Европейском Союзе 75 % госуслуг доступны в онлайн режиме. Я считаю, что для Украины это хороший ориентир. Когда нет непосредственного контакта чиновника и человека, возможностей для коррупции значительно меньше». Весь парадокс в том, что для того, чтобы были э-услуги, должны существовать и те, кто мог бы ими и воспользоваться. Если же сейчас выдавать карточки с чипами, то их нужно выдавать с цифровой подписью, чтобы можно было их

использовать для электронных госуслуг. Так, в Эстонии эта система заработала за 14 месяцев. В Украине, я думаю, это займет около пять лет.

А пока мое воображение рисует, как украинцы видят странную картину: через прессу правительство сообщит об успешном принятом законе, а через несколько лет люди столкнутся с тем, что бесконтактные чипы существенная преграда на пути к электронным бесконтактным госуслугам. Ведь лозунги «Электронизируйся, страна!» мы слышим сплошь и рядом.

Когда же Украина наконец-то станет электронной, наступит загадочное явление, – украинцы не смогут эффективно заказывать госуслуги онлайн, зато в их шухлядах будут лежать запыленные пенсионные удостоверения. Ни для кого не секрет, сколько наших пенсионеров путешествует вокруг света, используя авиарейсы. Власти наверняка стоит задуматься над тем, что, если уж и электронизировать страну, то делать это грамотно. Хотя бы тем, что, коли уж ехать перенимать опыт более развитых стран, нужно внимательнее наблюдать за процессами ноу-хау. Не надо уподобляться ЕДАПСу который утверждает, что Украина не нуждается ни в чьих консультациях. Чтобы в будущем не возникло парадоксального загадочного явления «полу-электронной страны» (*От биотуалетов к био...наснам! // Korrespondent.net (<http://blogs.korrespondent.net/users/print/ukrsalo/a46088>). – 2011. – 10.10).*

Блог на сайті UBR.UA

Про автора: О. Кучеренко, віце-президент УСПП, голова Федерації роботодавців київського регіону «Київщина», президент Фонду підтримки регіональних реформ.

Розробка закону про перший капітальний ремонт з чіткою формалізацією джерел, алгоритмів і критеріїв співфінансування повинна стати першочерговим завданням держави.

Головні проблеми житлового фонду України – його зношеність і енергетична неефективність. Будинки, які будувалися в 50–60 рр. минулого століття, застаріли не лише морально, а й технічно. У зв'язку з цим виникає принципове питання, на яке ще жодна команда МінЖКГ, Мінрегіону не дала остаточної відповіді: чи буде держава брати на себе

фінансову відповідальність за капітальний ремонт застарілого житлового фонду або перекаже цю проблему на плечі мешканців будинків? Держава дійсно може сказати людям, що квартири – це їхня законна власність, а будинки – власність колективу мешканців. Ось ці колективи нехай і займаються ремонтом своїх будинків. Аргументом при цьому зазвичай є приклад села, де люди не чекають від держави допомоги, а обслуговують і ремонтують будинки самостійно.

Не вважаю цей аргумент правильним. Чомусь усі вважають за краще не згадувати про те, що мешканці багатоквартирних будинків тривалий час платили в бюджет країни квартплату, в якій враховувалися відрахування на капітальний ремонт будинків. Де ці гроші? Тому, так чи інакше, держава повинна виконати це зобов'язання перед своїми громадянами.

По суті, це прописано в Законі «Про приватизацію державного житлового фонду», але формулювання його дуже нечітке. Там вказується лише, що попередній власник – держава і муніципалітети – бере на себе співфінансування першого капітального ремонту будинку після приватизації.

Узагальнений досвід різних країн у забезпеченні життєдіяльності житлового фонду показує: скрізь держава тією чи іншою мірою брала на себе зобов'язання щодо співфінансування заходів, спрямованих на вирішення цієї проблеми. Тому я схиляюся до того, що необхідно в найкоротший термін розробляти окремий закон про перший капітальний ремонт, де будуть чітко прописані обов'язки і відповідальність держави в побудові механізму публічно-приватного партнерства при проведенні капітального ремонту будинку.

Друга проблема, яку потрібно у зв'язку з цим вирішувати, – це термомодернізація житла. Необхідно організувати інвестиційний енергоощадний проект, який би дав можливість значно скоротити втрати тепла в будинках.

Що можна констатувати сьогодні? Програма реформування, яка була прийнята у 2009 р., і за яку проголосували 347 народних депутатів, включаючи нинішнього Президента і Прем'єр-міністра, передбачала певний механізм співфінансування першого капітального ремонту житлового фонду. У ній прописувалася така схема: 80 % витрат бере на себе держава через спеціальну субсидію з державного на місцеві бюджети, 20 % – мешканці будинку. І в ході цього капітального ремонту створюється ОСББ. Тобто, згідно з цим документом, держава не намагається загнати людей в ОСББ під гаслом:

«Поганий ЖЕК? Створіть ОСББ – і вирішаться всі ваші проблеми!» – це взагалі безглуздо. Якщо чиновник вищого рангу робить подібні заяви, це означає, що він не на своєму місці, тому що не розуміє, про що він говорить.

Механізм «80х20» можна обговорювати, але сьогодні він не реалізується ніде. У кращому випадку, співфінансування відбувається під прапором «пілотних проектів», здебільшого корупційних, під які списуються суми, що вдвічі перевищують розміри необхідних витрат. У гіршому випадку в містах намагаються реалізовувати програми з проведення капітальних ремонтів будинків, список яких складається за непрозорими критеріями: людям незрозуміло, чому їхній аварійний будинок не потрапив у цю програму, а сусідній ремонтується. Бувають також випадки, коли активісти переконують мешканців будинку вкласти гроші в програму «80х20», але коли жителі бачать поданий їм кошторис із завищеними вдвічі цінами, бажання співпрацювати з державою відразу зникає. Бюджетні гроші в нас економити не звикли, але з власних кишень люди викладати більше, ніж потрібно, не готові.

Це безвихідь. І якщо ми спеціальним законом не змінимо критерії відбору будинків і порядок розподілу та контролю бюджетних коштів, то остаточно доб'ємо ідею ОСББ.

Саме тому розробка закону про перший капітальний ремонт із чіткою формалізацією джерел, алгоритмів і критеріїв співфінансування повинна стати першочерговим завданням держави (*Перший капітальний ремонт – обов'язок держави // UBR.UA(<http://blog.ubr.ua>). – 2011. – 13.10).*

Юридичний блог компанії Jurimex

Про автора: С. Языкков, партнер юридичної фірми Jurimex

Совсем недавно в своей статье, посвященной «творческому» толкованию со стороны налоговой норм Налогового кодекса, я поднимала вопрос учета убытков, полученных плательщиками по результатам деятельности в 2010 г., при определении объекта налогообложения налогом на прибыль предприятий во II квартале 2011 г.

Для тех, кого эта проблема пока обошла стороной, напомним: речь идет о позиции контролирующего органа, в соответствии с кото-

рой в состав расходов II квартала плательщикам разрешается включать отрицательное значение объекта налогообложения, являющееся результатом хозяйственной деятельности налогоплательщика исключительно за I квартал 2011 г, без учета ранее учтенных убытков 2010 г.

До последнего времени указанную позицию налоговая проявила, если так можно выразиться, двумя способами: разместив некое разъяснение правил применения п. 150.1 ст. 150 раздела III и п. 3 подраздела 4 раздела XX Переходных положений Налогового кодекса на официальном веб-сайте ГНАУ в подразделе 110.05, и направив по результатам приема деклараций по прибыли за II квартал 2011 г. в адрес отдельных плательщиков, чьи убытки показались ей наиболее существенными, акты камеральных проверок.

Стоит признать, что такого уж большого волнения в предпринимательских кругах предложенная налоговой трактовка отдельных норм Налогового кодекса не вызвала. Чьи-то убытки, полученные в 2010 г., были не столь уж существенными, и покрылись доходами I квартала 2011 г., у кого-то «перенеслось» во II квартал совсем уж незначительное отрицательное значение объекта налогообложения – и такие декларации контролирующие органы вполне устроили. Кто-то поступил творчески: сначала подал декларацию за II квартал без учета убытков 2010 г., а потом подал уточняющий расчет и тем самым отложил для себя решение проблемы еще на квартал. Кому-то просто повезло в силу несогласованности позиций налоговой наверху и «в низах»: выясняя для себя позицию центра, отдельные налоговые инспекции просто не вложились в установленные Налоговым кодексом сроки для проведения камеральных проверок и выдачи актов.

Так было в августе. Однако, потратив месяц на анализ ситуации, ГНАУ все же окончательно определилась и выдала несколько любопытных писем, окончательно поставив точки над «i». Под такими письмами прежде всего я имею в виду Служебную записку юридического управления департамента правовой работы ГНС Украины от 12.09.2011 г. № 10-2018/3582 за подписью директора В. Кочкарова, адресованную Департаменту налогообложения юридических лиц, распространенную в дальнейшем «в низах» и доведенную таким образом до сведения отдельных налогоплательщиков.

В ней юридическое управление, процитировав все тот же п. 3 подраздела 4 Раздела XX Переходных положений, прояснило, что именно «дословное толкование» этих норм (привожу текст записки) «дает основание считать, что в состав II квартала 2011 г. включа-

ется исключительно отрицательное значение объекта налогообложения, полученное субъектами хозяйствования по результатам осуществленной хозяйственной деятельности за I квартал 2011 г., без учета отрицательного значения, которое вошло в состав I квартала 2011 г. с 2010 г.».

И прежде всего, по части процитированного, мне, как юристу, хочется обратить внимание вот на что. Теория права признает целый ряд видов и способов толкования правовых норм в зависимости от критериев классификации. Оно может быть официальным и неофициальным; может быть буквальным, расширенным или ограниченным. Различаются такие способы толкования правовых норм, как грамматическое (филологическое), логическое, системное, историческое, функциональное, телеологическое толкование. Это я так, ну очень-очень коротко, для тех, кто не знал или забыл азы, полученные в университетских стенах. И, заметьте, такого способа как «дословное толкование» теории права, увы, и к сожалению для юридического управления Департамента правовой работы ГНС, не знает.

Если предположить, что юридическое управление, толкуя содержание статьи, на самом деле имело в виду буквальное толкование, то и тут нестыковка. Буквальное толкование предполагает разъяснение текста правовой нормы слово в слово, то есть буквально, без каких-либо расширений, уточнений и дополнений, и применяется в тех случаях, когда законодатель настолько точно выразил в тексте нормы свою волю, что никаких разночтений и возникнуть не может. И нет никакой надобности для уточнения смысла нормы обращаться к каким-либо дополнительным средствам, чтобы полностью его понять, разжевывать, пояснять, интерпретировать смысл отдельных ее частей, обращаясь к другому нормативному материалу. Что же имеет место быть в нашем случае?

Мне весьма любопытно, хоть кто-нибудь находил в тексте пункта 3 подраздела 4 слова «2010 год», «отрицательное значение объекта налогообложения, полученного в 2010 году» или хотя бы «без учета»?

Снова для наглядности цитирую этот злополучный пункт:

«П. 150.1 ст. 150 Кодекса применяется в 2011 г. с учетом такого:

если результатом расчета объекта налогообложения плательщика налога из числа резидентов по итогам первого квартала 2011 г. является отрицательное значение, то сумма такого отрицательного значения подлежит включению в состав расходов второго календарного квартала 2011 г.

Расчет объекта налогообложения по итогам второго, второго и третьего, второго- четвертого кварталов 2011 г. осуществляется с учетом отрицательного значения, полученного плательщиком налога за первый квартал 2011 г., в составе расходов таких налоговых периодов нарастающим итогом до долгого погашения такого отрицательного значения».

На самом деле, поясню для неспециалистов, налоговики, раскрывая смысл правовой нормы, в данном случае используют как раз расширенное толкование, в частности, трактуя понятие «сумма отрицательного значения объекта налогообложения по итогам первого квартала 2011 г.». Делают они это, конечно, творчески, вырывая из контекста отдельные слова.

Давайте же попытаемся и мы, по словам разобрав норму вместе, установить ее смысл, начиная со слова «если» и того самого понятия, которое попыталась, но не смогла, на наш взгляд, растолковать налоговая.

Первое условие нормы звучит как «если результатом расчета объекта налогообложения плательщика налога из числа резидентов по итогам первого квартала 2011 г. является отрицательное значение», и для установления ее смысла мы должны понять, что такое объект налогообложения, и как он рассчитывается. И без системного анализа норм не только Налогового кодекса, но и предшествующего ему законодательства нам при этом не обойтись, поскольку, рассчитывая объект налогообложения в I квартале 2011 г., плательщики руководствовались нормами действующего еще тогда Закона Украины «О налогообложении прибыли предприятий».

Определение дает нам ст. 3 указанного Закона, в соответствии с которой объектом налогообложения является прибыль, которая определяется путем уменьшения суммы скорректированного валового дохода, определенного в соответствии с п. 4.3. Закона, на сумму валовых расходов плательщика, определенных в соответствии со ст. 5, и сумму амортизационных отчислений. При этом, если речь идет о I квартале отчетного налогового года, то дополнительно в состав валовых расходов (на которые уменьшаются валовые доходы для определения прибыли как объекта налогообложения) включается также, в соответствии с п. 6.1 ст. 6 Закона, отрицательное значение объекта налогообложения (с учетом суммы амортизационных отчислений) за прошлый налоговый год.

Подводим первый промежуточный итог. Объектом налогообложения налогом на прибыль является прибыль, которая в I квартале 2011 г. рассчитывалась путем уменьшения валовых доходов I квартала на сумму валовых расходов I квартала, определенных в соответствии со статьями 5 и 6 Закона о прибыли, и амортизационных отчислений. Отрицательное значение объекта налогообложения (убытки) за 2010 г. являются неотъемлемой частью валовых расходов I квартала 2011 г.

Дополнительно этот вывод подтверждается и при заполнении декларации на прибыль. Так, показатели строки 08 (объект налогообложения) формируется путем вычета из значения строки 03 (валовые доходы) показателей строк 04 (валовые расходы) и 05 (корректировка валовых расходов), при этом строка 04.9 (отрицательное значение объекта налогообложения предыдущего налогового года) является одной из подстрок строки 04 (валовые расходы), а не каким-то самостоятельным значением непонятной правовой и экономической природы, стоящей в декларации особняком: хочешь учитывать, а не хочешь – нет.

Теперь ответьте мне: хоть кто-нибудь получил хоть какие-то замечания, доначисления, акты, решения и в иной форме выраженные возражения от налоговой при подаче декларации за I квартал по причине включения в состав валовых расходов отрицательного значения объекта налогообложения за 2010 г.? Нет? Отлично. Это еще один аргумент в пользу того, что понимание терминов «валовые расходы», «валовые доходы», «амортизационные отчисления», «объект налогообложения» у нас с вами верное, и рассчитывать этот самый объект налогообложения мы умеем.

Теперь предположим, что результат нашего расчета, указанный в строке 08 декларации, имеет отрицательное значение, и снова вернемся к норме п. 3 подраздела 4 раздела XX Налогового кодекса, первое условие которого нами выполнено, чтобы понять, как нам с этим результатом быть дальше. Цитирую: «Сумма такого отрицательного значения подлежит включению в состав расходов второго календарного квартала 2011 г.».

Все, точка, предложение закончилось, и никакого «без учета» или «отрицательное значение объекта налогообложения 2010 г.» оно не содержит.

В служебной записке, для того, чтобы хоть как-то подкрепить свою совершенно ни на чем не основывающуюся позицию, юридичес-

кое управление Департамента правовой работы ссылается на второй абзац п. 3, в соответствии с которым расчет объекта налогообложения по итогам второго, второго и третьего, второго – четвертого кварталов 2011 г. осуществляется с учетом отрицательного значения, полученного плательщиком налога за первый квартал 2011 г. И «без учета каких-либо иных отчетных периодов» специально подчеркивает для нас юридическое управление.

Но мы-то с вами не глупые люди, нам и так понятно, что у нас нет оснований обращаться к каким-то иным налоговым периодам – мы всего лишь учитываем цифру, рассчитанную по всем правилам определения объекта налогообложения в I квартале и механически переносим из строки одной декларации в строку декларации за II квартал, не роемся в отчетности за какие-то иные периоды. И даже в годовую декларацию за 2010 г. не подсматриваем. Все, что нам нужно, – показатель строки 08 декларации за I квартал – отрицательное значение объекта налогообложения за I квартал 2011 г.

А потому, на мой взгляд, и второй абзац ничего из того, что так хотелось бы в нем прочесть налоговой, не подтверждает.

Больше ничего интересного или важного служебная записка не содержит, потому как последний пассаж с цитированием решения Конституционного Суда о том, что нормативно-правовые акты обратной силы не имеют, вообще никак данной ситуации не касается и больше напоминает анекдот о студенте, который все пытался на экзамене рассказать о строении блохи.

Интерес вызывает два других письма налоговой, оба датированы 8 сентября сего года.

Первое, за № 828/3/15-1212, подписано главой ГНС Украины В. Захарченко, и в нем ГНС информирует о состоянии убыточной деятельности субъектов хозяйствования, которое негативно влияет на обеспечение бюджетных назначений. В частности, ГНС информирует о проведенном анализе налоговой отчетности за 2 квартал 2011 г. и указывает, что вследствие «ошибочного понимания» норм п. 3 подраздела 4 раздела XX плательщики «перенесли убытки прошлых лет в сумме 114,2 млрд грн, что привело к уменьшению объекта налогообложения и потерь бюджета только во II квартале этого года в сумме 2,2 млрд грн»

Вот он, собственно, и ответ на вопрос, из чего же именно исходит налоговая, трактуя нормы Налогового кодекса. Не из

буквального или дословного, как угодно, прочтения нормы. Не из грамматического или системного толкования. А из экономической целесообразности. Из того, что, снова цитирую: «в случае перенесения убытков, возникших у налогоплательщиков и непогашенных по состоянию на 01.01.2011 г., до полного их погашения в последующих налоговых периодах, потери бюджета по налогу на прибыль только за 2011 г. превысят 7 млрд грн».

А потому, следующим письмом за подписью первого заместителя ГНС А. Клименко и № 24240/7/15-1217, повторив все те же цифры и показатели, ГНС Украины обязала «обеспечить контроль за соблюдением норм пункта 3 подраздела 4 «Особенности взимания налога на прибыль предприятий в 2011 году» раздела XX «Переходные положения» Налогового кодекса Украины и информировать Управление администрирования налога на прибыль и налоговых платежей Департамента налогообложения юридических лиц о результатах осуществленных мероприятий в срок до 10, 20 та 30 числа каждого месяца текущего года по установленной форме».

И в контексте этого становится совершенно не важным, кто понимает нормы правильно: мы, плательщики, или налоговая. Налоговая служба однозначно дает нам понять, в чем она видит свою задачу и функцию. И эта задача – не в правильном толковании и применении норм, эта задача – всеми правдами и неправдами вдавливать из нас с вами деньги. Потому что так очень нужно как бы стране. И в таком ее понимании проблема не только крупных зарубежных и национальных инвесторов, понесших затраты в предыдущих годах, финансируя первые этапы проектирования и строительства. В этом подходе – проблема каждого, потому как сложно предугадать, какую следующую норму из Налогового кодекса возьмется так же творчески читать налоговый орган.

Пребывая с визитом в Америке, наш Президент информировал американские бизнес-круги о том, какие огромные шаги делает Украина для улучшения инвестиционного климата, как меняется законодательство, упрощаются процедуры, уменьшается количество разрешительной документации. Но разве улучшается этот климат на самом деле, когда по-прежнему закон, как дышло, поворачивается в ту или иную сторону по воле высоких чиновников, потому что сейчас кому-то и для чего-то «так нужно»?

Разве может даже самое совершенное законодательство решить проблемы страны, которая не хочет, по сути, учиться его читать и применять как написано, а не так, как очень хочется?!

Согласно последним сведениям, налоговая, под натиском недовольства и растущего возмущения в рядах налогоплательщиков, все же готова смягчить свою позицию. При этом выход из ситуации она видит только во внесении изменений в Налоговый кодекс Украины, которые позволят части плательщиков учесть все убытки сразу, а тем, чьи убытки более существенны – какой-то их процент в 2011 г., а остаток – в течение нескольких последующих.

И все бы ничего, но почему-то ситуация мне лично очень напоминает суд над Ю. Тимошенко: сначала суд «натягивает» статью закона, как ему нравится, на то, что очень хочется, и «впавивает» срок. А когда международное возмущение заставляет каким-то образом выходить из создавшейся «неловкой», мягко говоря, ситуации, власть имущие авторитетно заявляют, что ситуацию способно изменить только изменение законодательства. И опять таки все бы ничего, но ведь получается, что вроде бы как и Тимошенко на самом деле была виновата, но только сидеть за это не будет. И с отрицательным значением объекта налогообложения так же, но почти: плательщики на учет убытков 2010 г. в расходах II квартала 2011 г. не имели права, но им как бы разрешат. Вот только как же нам это разрешат задним числом, если закон обратной силы (если только он не смягчает ответственность, как в случае с Тимошенко) не имеет? Выходит, чтобы воспользоваться вот таким выходом придется все же признать, что раньше читать и толковать не умели все-таки мы, а не налоговая.

Печально как то выходит... Либо спорить «до последней капли крови», понимая, что суд у нас тоже не совсем независимый и, значит, исход процесса вполне может быть не в пользу плательщика, несмотря на всю его правоту, либо принимать условия предложенной сделки. И в этом, наверное, юрист уже не советчик: здесь каждый решает сам, на какие сделки, в том числе и с совестью, он готов идти ради выживания. Мне только почему-то кажется, проглотим это, в следующий раз нас заставят проглатывать что-то похуже... *(Убытки 2010: продолжение следуют // Jurimex.com.ua(<http://jurblog.com.ua>) – 2011. – 14.10).*

Блог на сайті pravotoday.in.ua

Про автора: К. Глоба, провідний юрисконсульт ЮА «Шевчук та партнери»

Недопущення дискримінації учасників торгів – законодавчий принцип чи зброя в руках недобросовісних учасників конкурсних торгів?

02.10.2011 р. набрали чинності зміни до ЗУ «Про здійснення державних закупівель». Ст. 3 та 5 даного Закону, якою встановлений принцип недопущення дискримінації учасників конкурсних торгів, знову залишено без змін!

Що ж таке недопущення дискримінації, це «законодавчий принцип» чи «зброя»?

З одного боку, є досить позитивним намагання законодавця закріпити неможливість Замовника встановлення будь-яких дискримінаційних вимог для учасників закупівель, що порушують права останніх.

Проте, як і будь-яка зброя, даний принцип опинившись не в тих руках, стає не законодавчим принципом, спрямованим на захист прав та охоронюваних законом інтересів учасників торгів, а засобом психологічного впливу на замовника та інших учасників конкурсних торгів, а іноді і «зброєю» у боротьбі з конкурентами.

На сьогодні склалася практика оскарження результатів чи документації конкурсних торгів в Антимонопольному комітеті України (як органі оскарження), з причин допущення замовником дискримінації учасників.

У зв'язку з тим, що законодавцем чітко не визначено межі, що ж є насправді дискримінацією, на даний час, майже будь-яку документацію конкурсних торгів чи результати даних торгів можливо оскаржити з причин, нібито допущеної дискримінації.

Кому це потрібно?

Перш за все, недобросовісним учасникам, що не стали переможцем торгів, з метою недопущення реального переможця до укладення договору та його виконання.

Вимагати через Антимонопольний комітет України зміни документації конкурсних торгів можливо необмежену кількість разів, оскільки законодавець не встановив будь-яких обмежень з цього приводу, чим затягувати проведення конкурсних торгів, що, у свою чергу,

є важелем психологічного впливу на замовника та інших учасників конкурсних торгів.

І це тільки шляхом оскарження в Антимонопольному комітеті України, а є ще і судове оскарження самого рішення Антимонопольного комітету України.

Отже, для того, щоб даний принцип залишався лише законодавчим принципом, а не «зброєю» чи засобом психологічного впливу, – необхідно законодавчо встановити межі та перелік випадків, що ж насправді є встановленням дискримінаційних умов, бо сам по собі даний принцип і є дискримінаційною умовою учасників конкурсних торгів (*Недопущення дискримінації учасників торгів – законодавчий принцип чи зброя в руках недобросовісних учасників конкурсних торгів?* // *pravotoday.in.ua*(<http://pravotoday.in.ua>). – 2011. – 17.10).

Для нотаток

Редакційна група відділу
синтезу соціокультурних мережевих ресурсів
Н. Автономова, Т. Дубас,
Л. Степченко, Ю. Шлапак

Комп'ютерна верстка
А. Бергельська

Підп. до друку 20.10.11.
Формат 60x84/16. Друк. офс. Папір офс. Обл.-вид. арк. 3,56
Видається в друкованому та електронному вигляді.

Надруковано у НВЦ Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3